

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет східних мов

Марія ІЛЬНИЦЬКА

ПРАКТИЧНА ГРАМАТИКА (китайська мова)

Навчальний посібник

Київ — 2026

Рекомендовано до друку вченою радою Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 1 від 25.09.2025)

Рецензенти:

Рудан Н.В., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри східних мов Харківського національного університету імені Г. С. Сковороди;
Сунь К., кандидат філологічних наук, директор Інституту Конфуція Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ільницька М. Б.

I-45 Практична граматики (китайська мова) : навч. посіб. Київ :
Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2026. 164 с.
ISBN 978-617-658-151-2

Посібник підготовлено відповідно до навчальної програми «Практикум східної мови (китайська мова): практична граматики». Особлива увага приділяється розвитку перекладацької компетентності у студентів, формуванню навиків вільно, гнучко й ефективно використовувати китайську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

Для студентів освітньої програми «Мова і література (китайська)» закладів вищої освіти України.

УДК 811.521:81'25(07)

ISBN 978-617-658-151-2

© Ільницька М. Б., 2026
© Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка, 2026

ЗМІСТ

ТЕМА 1. Теперішній час у китайській мові	6
1.1. Службове слово 着 (zhe)	6
Вправи для закріплення матеріалу	10
1.2. Прислівник 在 (zài)	13
Вправи для закріплення матеріалу	17
ТЕМА 2. Майбутній час у китайській мові	20
2.1. Майбутній час у китайській мові з маркером 将 (jiāng) та дієсловами 会 (huì), 要 (yào)	20
Вправи для закріплення матеріалу	22
2.2. Часові конструкції «要……了» (yào……le), «快要……了» (kuàiyào……le), «快……了» (kuài……le), «就要……了» (jiù yào……le)	24
Вправи для закріплення матеріалу	27
ТЕМА 3. Минулий час у китайській мові	29
3.1. Аспектна частка 了 (le)	29
Вправи для закріплення матеріалу	34
3.2. Аспектна частка 过 (guò)	37
Вправи для закріплення матеріалу	40
ТЕМА 4. Структурні частки 的, 地, 得 (de)	42
4.1. Речення зі структурною часткою 的 (de)	42
Вправи для закріплення матеріалу	47
4.2. Речення зі структурною часткою 地 (de)	49
Вправи для закріплення матеріалу	54
4.3. Речення зі структурною часткою 得 (de)	56
Вправи для закріплення матеріалу	61

Тема 5. Комплемент у китайській мові	63
5.1. Комплемент результату 结果补语	63
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	69
5.2. Комплемент вірогідності 可能补语	71
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	73
5.3. Комплемент напрямку 趋向补语	75
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	84
5.4. Комплемент ступеня 程度补语	86
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	90
5.5. Комплемент тривалості 时量补语	92
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	96
5.6. Комплемент кількості 数量补语	98
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	99
5.7. Комплемент кратності 动量补语	101
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	103
5.8. Комплемент стану 状态补语	105
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	108
ТЕМА 6. Речення з прийменником 把 (bǎ)	110
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	114
ТЕМА 7. Пасивний стан у китайській мові	116
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	120
ТЕМА 8. Каузативні (або спонукальні) дієслова	122
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	126
ТЕМА 9. Прислівник 都 (dōu) та прикметники 全 (quán), 所有的 (suǒyǒu de)	128
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	131
Тема 10. Прийменник 给 (gěi)	133
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	135

ТЕМА 11. Різниця між прислівником 刚 (gāng) та сполучником 刚才 (gāngcái)	137
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	140
ТЕМА 12. Конструкція минулого часу «是……的» (shì.....de)	142
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	146
ТЕМА 13. Різниця між числівниками 二 (èr) та 两 (liǎng)	148
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	150
ТЕМА 14. Різниця між числівниками 几 (jǐ) та 多少 (duōshǎo)	152
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	153
ТЕМА 15. Різниця між заперечними прислівниками 不 (bù) та 没 (méi)	155
<i>Вправи для закріплення матеріалу</i>	156
Кліше для написання анотації до тексту	158
Корисні вирази для вираження особистої думки	159
Список використаної літератури	160

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

.....

1.1. Службове слово 着 (zhe)

Видо-часова форма зі службовим словом 着 (zhe) вказує на:

— те, що дія відбувається в момент мовлення, дія не припинялась:

- 我看着电视。Я дивлюся телевізор.
- 我等着他，他快要来的。Я чекаю на нього, він скоро прийде.

— теперішній тривалий час:

- 他看着书。Я читаю книжку.

Якщо в реченні є два або більше дієслова-присудка, то службове слово 着 (zhe) ставиться лише після останнього дієслова:

- 这个问题正在研究并讨论着。Це питання вивчається та обговорюється.

Використання службового слова 着 (zhe) після кожної з двох частин редульованого дієслова вказує на те, що під час перебігу дії відбулося щось неочікуване:

- 我们说着说着，他就来了。Ми розмовляли, коли він (раптом) прийшов.
- 他走着走着，突然摔倒了。Він йшов, йшов — і раптом упав.

Як виняток службове слово 着 (zhe) може використовуватися після деяких прикметників, що означають стан (найчастіше з конструкціями 正/在/正在.....呢):

- 他正忙着呢。Він зайнятий.
- 爸爸妈妈正在睡觉着呢。Мама й тато сплять.

Службове слово 着 (zhe) утворює форму від дієслів стану, яка означає стан, що триває та не пов'язаний з будь-якою дією, або ж вказує на місце знаходження / наявність / існування суб'єкта:

- 孩子睡着觉。Дитина спить.
- 牌子上写着：«请不要吸烟»。На табличці написано: «Прохання не курити».
- 孩子们都在椅子上坐着。Усі діти сидять на стільцях.
- 桌子上放着书。На столі лежить книжка.

Якщо дієслівно-об'єктний комплекс (离合词 — лексема, у складі якої приступні дієслово та об'єкт (додаток)), вказує на кратність дії, то службове слово 着 (zhe) також ставиться після першої частини:

- 我吃着饭，他可睡着觉。Я їм, а він спить.

Службове слово 着 (zhe) завжди вказує на довготривалу дію, але не завжди вказує на теперішній час:

- 昨天我整天在家里等着他。Вчора я цілий день прочекав його вдома.

Іноді довготривала дія, що відбувалась в минулому, позначається службовим словом 来 (着), яке ставиться в кінці речення, якщо в реченні немає фразової частки:

- 我昨天上基辅去来着。Я вчора їздив у Київ.
- 刚才你说什么来着? Що ти щойно говорив?

Іноді 着 (zhe) використовується для означення майбутньої довготривалої дії:

- 明天晚上我要在家里等着他。Завтра ввечері я чекатиму його вдома.

Також 着 (zhe) використовується для позначення спонукальних речень, де 着 (zhe) посилює вираження спонукання:

- 你听着! Послухай!
- 快做着! Роби ж швидше!

Коли в реченні є два дієслова й після першого дієслова стоїть службове слово 着 (zhe), це перше дієслово може означати стан або дію, супутнє іншій дії, вираженій основним другим дієсловом:

- 他坐着看书。 Він сидючи читав книжку.
- 他常常看着电视吃饭。 Я часто їм, дивлячись телевізор.

Значення слів із службовим словом 着 (zhe) може бути на стику значення дієслова, дієприкметника та прикметника в українській мові, при цьому наприкінці речення зазвичай ставиться частка 呢:

- 门关着呢。 Двері зачинені.
- 他相当聪明着呢。 Він досить розумний.

Заперечна форма зі службовим словом 着 (zhe)

Заперечна частка	Приклад	Переклад
不 (рідко)	没有一天我不想念着他。	Не було й дня, щоб я не згадував його.
没 (有) (найчастіше)	门没关着。	Двері не зачинені.

Питальна форма зі службовим словом 着

«.....没有? 吗? », де 着 (zhe) зберігається:

- 他吃着饭吗? Він їсть?
- 他看着电视没有? Він дивиться телевізор?

Зі службовим словом 着 (zhe) не використовуємо:

1) дієслова, що не можуть виражати тривалий час (进 (входити), 出 (виходити) тощо);

2) модальні дієслова, а також дієслова, які самі по собі виражають тривалу дію або стан (爱 (кохати), 恨 (ненавидіти), 怕 (боятися), 知道 (знати)).

3) дієслова з часткою 了 (le).

Службове слово 着 означає:

1. Тривалий характер дії:
 - 他们走着呢。 Вони йдуть.
 - 她等着我们。 Вона чекає на нас.
2. Тривалий характер стану:
 - 门关着。 Двері зачинені.
 - 窗户开着。 Вікно відчинене.
3. Дію, що супутня дії, та позначена наступним присудком:
 - 她躺着看书。 Вона лежить і читає книгу.
 - 他拿着手机聊天。 Він базикає по мобільному телефону.
4. Наявність:
 - 墙上挂着一幅画。 На стіні висить картина.
 - 这儿停着很多车。 Тут припарковано багато машин.
5. Службове слово 着 може використовуватися, коли мова йде про **регулярну** дію:
 - 早上八点以后商店的门开着。 Двері магазину відчиняються після восьмої ранку.
 - 大学七点半以前的门开着。 Двері університету відчиняються раніше 7:30.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення із словами в дужках, використовуючи службове слово 着 (zhe).

1. (她 看 书) 她看着书。
2. (他 画 画) _____。
3. (她 坐 化妆) _____。
4. (桌子上 放 报纸) _____。
5. (他 拿 一支手机) _____。
6. (他们 玩儿 电脑游戏) _____。
7. (听着 妈妈 温柔的 称赞, 温暖 我的 心头 感到 非常) _____。
8. (拿着书 老师, 教室 一本 正经的 走进了) _____。
9. (刚买来的 晓燕 拿着 小提琴, 爱 不 释手。) _____。
10. (书包 我左手 拿着, 水瓶 我右手 拿着, 哪个重 掂量着) _____。

Утворіть заперечну форму речення, використовуючи 没。

1. 妈妈买着衣服。妈妈没卖着衣服。
2. 桌子上放着手机。_____。
3. 他拿着一本书。_____。
4. 他们笑着看电影。_____。
5. 我们看着杂志。_____。
6. 他们玩儿着玩具。_____。
7. 花儿在风中摇摆, 倾听着风的旋律。_____。
8. 他犹如傻了一样, 疯狂的击打着门窗。_____。

9. 青天白日的在大街上敲着锣打着鼓, 他就要起猴来了。_____。
10. 弟弟拿着奖状飞跑回家向妈妈报喜。_____。

Утворіть питальну форму речення, використовуючи 没有。

1. 他看着。他看着没有?
2. 门关着。_____?
3. 她打着篮球。_____?
4. 他们站着。_____?
5. 她穿着大衣。_____?
6. 窗户开着。_____?
7. 提示上写着: “谨防小偷!” _____?
8. 海报上面写着: 莎士比亚名剧隆重再演! _____?
9. 他穿着一套笔挺的军服。_____?
10. 他穿着一身洁白的衣服。_____?

Заповніть пропуски, використайте службове слово 着 (zhe).

1. 他正在 _____ (学习) 中文。
2. 我们在 _____ (吃) 晚餐。
3. 她在 _____ (等) 朋友。
4. 孩子们在 _____ (玩) 游戏。
5. 她在 _____ (做) 饭。
6. 我们 _____ (等) 朋友。
7. 她正在用毛笔认真地抄 _____ (写) 唐诗。
8. _____ (听) 音乐, 一会儿他就飘飘欲仙了。
9. 他似乎没听见, 仍旧低头 _____ (写) 什么。
10. 我这几天我很奇怪, 不知不觉地写着 _____ (写) 作业就睡着了。

Перекладіть китайською мовою.

1. Він із телефоном у руках пішов в їдальню.
2. Ти слухаєш музику?
3. Ми розмовляли з матусею, коли дитина почала кричати.
4. Менеджер наразі зайнятий, зателефонуйте пізніше.
5. Вчора я цілий день робила домашнє завдання з китайської мови.
6. Заспокойся! Наступного тижня ми чекатимемо твого брата в гості.
7. Вікно зачинене. Чому тобі холодно?
8. Щодня о дев'ятій ранку магазин відчинений.
9. Вони чекають на вчителя.
10. Ми з книжками в руках увійшли до бібліотеки.

1.2. Прислівник 在 (zài)

Видо-часова форма, утворена за допомогою прислівника 在 (zài), вказує на те, що дія відбувається у теперішньому (часі) і що вона безперервна, перетворилася на стан (вид). Прислівник 在 (zài), на відміну від службових слів, ставиться не після дієслова, а перед ним. Отже, дана аналітична форма за своїм значенням збігається із синтетичною, утвореною службовим словом 着 (zhe). За допомогою прислівника 在 (zài) видо-часова форма може бути утворена тільки від нерезультативних дієслів:

- 他们在研究情况。 Вони вивчають ситуацію.
- 我在走我的路。 Я йду своєю дорогою.
- 他在说什么? Що він говорить?
- 你不是在和我开玩笑? Ти не жартуєш зі мною?

Ця форма дієслова може використовуватися й у випадках, коли дію тривалого стану віднесено до минулого чи майбутнього (конкретний час зазвичай вказується обставиною часу чи визначається за контекстом). Тобто, аспект тривалості може стосуватися будь-якого часу — минулого, теперішнього чи майбутнього:

- 明天我整天在看电视。 Завтра я буду дивитися телевізор.
- 他在考虑这件事。 Він думає про цю справу.
- 昨晚他们在打篮球。 Вчора ввечері вони грали в баскетбол.

Якщо дієслову-присудку, вираженому прислівником 在 (zài), передує другорядний член речення, то прислівник 在 ставиться перед ним:

- 你看, 我在给他买东西。 Дивись, я якраз йому купую речі.
- 她还在和他说话。 Вона все ще розмовляла з ним.

Прислівник 在 (zài) має синоніми 正 (zhèng) та 正在 (zhèngzài), які замінюють його в позиції перед групою при-

судка. Значення всіх трьох прислівників ідентичне, однак є легкі смислові відтінки.

正 (zhèng) семантично співвідноситься з теперішнім моментом, підкреслює конкретний період часу:

- 我正在玩游戏。Я наразі граю в гру.

在 (zài) — пов'язане зі знаходженням у процесі:

- 我们正在做饭。Ми готуємо їсти.

正在 (zhèngzài) має значення 正 (zhèng) та 在 (zài):

- 我正跟妈妈聊天。Я наразі розмовляю з мамою.

Прислівники 在 (zài), 正 (zhèng) та 正在 (zhèngzài) можуть поєднуватися з дієсловом, оформленим службовим словом 着 (zhe), і вказують на значення «якраз триває наразі»:

- 我正在吃饭呢。Я зараз їм.
- 他们这时正干着什么呢? Що ж вони наразі роблять?

Вживання в таких реченнях фразової частки 呢 (ne) надає висловлюванню риторичного відтінку.

До того ж частка 着 (zhe) в заключній позиції обов'язково опускається, а в незаклучній може опускатися або зберігатися:

- 孩子们在睡觉呢。(Хіба не бачиш) діти сплять.
- 外面正在下(着)雪呢。(Хіба не видно) на вулиці йде сніг.

Прислівники 正在 (zhèngzài) / 正 (zhèng) / 在 (zài) у реченнях з часткою 呢 (ne) можна опустити:

- 他睡觉呢。Він зараз спить.

Також можна опустити частку 呢 і залишити прислівники 正在 (zhèngzài) / 正 (zhèng) / 在 (zài).

Якщо присудок виражено дієслівною формою, утвореною прислівником 在 (zài), а в кінці речення стоїть аспектна частка 了 (le), то це означає, що дія вже почалася і продовжується до теперішнього моменту:

- 你又在准备考试了吗? Ти вже знов готуєшся до іспитів?

Заперечення дієслівної форми із часткою 在 (zài)

Заперечна частка	Приклад	Переклад
不 (ставиться перед 在 (zài))	我不在做作业。	Я зараз не роблю домашнє завдання.
没 (有) (ставиться перед 在 (zài))	雨不在下。 他没在看书, 他在玩儿手机游戏。	Дощу зараз немає. Він зараз не читає, він грає в ігри на своєму мобільному телефоні.

Питальна форма із прислівником 在 (zài)

Питальна форма	Приклад	Переклад
……吗?	你在看电影吗?	Ти зараз дивишся фільм?
……呢?	你在干什么呢? 你看什么呢?	Що ти зараз робиш? На що ти дивишся?

Прислівник 在 (zài) не використовується перед такими дієсловами:

- 穿 (вдягати);
- 拿 (брати).

Але після цих дієслів можна використати службове слово 着: 穿着 (вдягнутий (одяг)), 拿着 (тримає).

Конструкція 正在……呢 (zhèngzài... ne) не може використовуватись з:

- дієсловами зі значенням володіння, ствердження тощо (是 (є / бути), 在 (знаходитись), 具有 (мати), 存在 (існувати), 属于 (належати), 等于 (дорівнювати / бути рівним) тощо);

- дієсловами, що позначають почуття, відчуття, сприйняття (知道 (знати щось), 认识 (бути знайомим з кимось / знати когось), 懂 (розуміти), 感觉 (відчувати), 感到 (зазнати / відчути), 明白 (розуміти) тощо);
- дієсловами, що передають емоції (怕 (боятися), 喜欢 (подобатися), 愿意 (бажати), 羡慕 (жадати / захоплюватися / заздирити), 憎恨 (ненавидіти) тощо);
- дієсловами, що означають виникнення, зникнення тощо (开始 (починати), 生 (народжуватись), 死 (помирати), 忘 (забувати), 掉 (загубити), 停止 (припиняти) тощо);
- дієсловами напрямку (去, 来, 进, 出, 过 тощо);
- комплементами результату (做完, 写好).

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення зі словами в дужках, використовуючи конструкцію «正在……呢».

1. (他 看书) 他正在看书呢。
2. (风 刮) _____。
3. (她 躺着) _____。
4. (他 做作业) _____。
5. (学生 上课) _____。
6. (工人 下班) _____。
7. (医生 看病人) _____。
8. (学生 写作业) _____。
9. (老师 下课) _____。
10. (我 发烧) _____。

Утворіть заперечну форму речення, використовуючи 没.

1. 他在玩儿手机游戏呢。他没(在)玩儿手机游戏。
2. 他们正在跳舞呢。_____。
3. 学生正在下课呢。_____。
4. 医生正在在上班呢。_____。
5. 我在学校看书呢。_____。
6. 妈妈在公司上班呢。_____。
7. 父亲在书店买东西呢。_____。
8. 朋友在网上呢。_____。
9. 我的女朋友在睡觉呢。_____。
10. 他的妈妈在喝牛奶呢。_____。

Перетворіть речення на питальне, використовуючи питальну частку 吗.

1. 他写课文呢。他在写课文吗?
2. 学生在写作业呢。_____?
3. 他们正在看照片。_____?
4. 妈妈在做饭。_____?
5. 老师在上课。_____?
6. 父母在看电视剧。_____?
7. 我们在写论文呢。_____?
8. 他们在跑步呢。_____?
9. 奶奶在做饭呢。
10. 爷爷正在开车呢。_____?

Заповніть пропуски, використовуючи 在 / 着.

1. 他在看书。
2. 门关_____。
3. 他拿_____手机开车。
4. 你_____看什么?
5. 他在门口等_____父母。
6. 他打_____电话呢。
7. 他们带_____礼物去父母家。
8. 你_____做什么?
9. 奶奶没_____上班。
10. 他没带_____护照。
11. 学生带_____学生证没有?
12. 他没带_____塑料袋。

Складіть речення, використовуючи слова в правильному порядку.

1. 玛丽 电话 呢 打 正
2. 起床 父母 在
3. 等 呢 着 她 学生 正 她
4. 正在 婚礼 参加

5. 休息 正 呢 孩子
6. 上 课 汉语 学生 在
7. 我 睡觉 正在 呢
8. 他 洗澡 在 呢
9. 经理 不 在 上班
10. 医生 忙 呢 在

Складіть речення, використовуючи конструкцію «正在……呢».

1. 打电话
2. 在家看书
3. 接爸爸妈妈
4. 吃蛋糕
5. 喝汤
6. 介绍基辅
7. 参加比赛
8. 买课本
9. 在图书馆借书
10. 喝茶

Перекладіть китайською мовою.

1. 你吃早餐吗? — Ні, я не їдаю, я повторю ієрогліфи.
2. 我不听音乐, 我看电影。
3. 他散步吗? — Ні, він не гуляє, а старанно вивчає ієрогліфи.
4. 你在做什么? — Я вчу діалог, потім піду в магазин.
5. 妈妈现在不在家, 在工作。
6. 当我打电话给妹妹时, 她正在睡觉。
7. 当我们去购物中心时, 我的朋友买了新衣服: 外套, 裙子, 牛仔裤, 衬衫, 鞋子和袜子。
8. 假期时他总是在睡觉, 什么都不做。
9. 当我收拾房间时, 妈妈在做晚饭。
10. 经理很忙, 请稍等。

Дієслово 要 (yào) (збиратись щось зробити) виражає майбутній час, показує бажання щось виконати в майбутньому:

- 我要走。Я хочу піти / мені треба йти.
- 我要去大学。Я збираюсь піти до університету.

2.1. Майбутній час у китайській мові з маркером 将 (jiāng) та дієсловами 会 (huì), 要 (yào)

На письмі та в офіційно-діловому стилі китайської мови майбутній час (将来时) маркується показником 将 (jiāng), який ставиться перед групою присудка:

- 大银行将继续它们的政策。Великі банки продовжуватимуть свою політику.

Маркер 将 (jiāng) означає заплановану подію у майбутньому, також маркер 将 (jiāng) пов'язаний з конкретними планами в майбутньому.

将要 (jiāng yào) означає подію, що відбудеться через короткий проміжок часу:

- 电影 ось-ось почнётся.

Рідше зустрічається конструкція 将会 (jiāng huì):

- 明天将会发生什么? Що буде завтра?

Найбільш розмовною є форма з використанням ієрогліфа «会». 会 (huì) означає невизначений час у майбутньому, дія відбудеться, але невідомо коли:

- 明天会不会下雪? Чи буде завтра сніг?
- 已经不早了, 他们还会来了吗? Вже пізно, чи вони ще прийдуть?

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи маркер 将 та дієслова 会, 要.

1. 得到礼物
2. 来基辅玩儿
3. 吃饭
4. 休息
5. 买衣服
6. 借书
7. 看电视剧
8. 看电影
9. 写作业
10. 睡觉

Складіть речення зі словами в дужках, використовуючи маркер 将 та дієслова 会, 要.

1. (出去 要 我) _____。
2. (写 作业 要 我们) _____。
3. (他们 走 会) _____。
4. (妈妈爸爸 睡觉 要) _____。
5. (我的朋友 回家 要) _____。
6. (奶奶 做饭 会) _____。
7. (明天 会 来 上课 他) _____。
8. (我 将 写 论文) _____。
9. (大学生 毕业论文 将 写) _____。
10. (老师 生气 会) _____。

Заповніть пропуски, використовуючи маркер 将 та дієслова 会, 要.

1. 把带子给我吧, 我_____看的。
2. 在空暇时, 我_____看电视剧以及学习民族舞。
3. 他_____见了外国朋友, 并设宴招待了他们。
4. 妈妈, 请你不要挂念我, 我_____照顾好自己的。
5. 如果你哭了, 我_____陪你。
6. 我_____让音乐伴随我一生。
7. 我_____本文的中心思想归结如下。
8. 如果我是钥匙, 我_____打开人们心中所有的结。
9. 他_____上说得好好的, 一散会就改了口, 真有点让人莫名其妙。
10. 我说他_____来的, 果不其然, 他来了。

Перекладіть китайською мовою.

1. Завтра я обов'язково вивчу всі ієрогліфи і гарно складу іспит.
2. Наступного року я поїду до Китаю вчити китайську мову.
3. Завтра піду в університет, бо треба скласти іспит.
4. Небо почорніло, сьогодні піде сніг.
5. У дитини день народження, сьогодні малюк отримає багато подарунків та солодощів.
6. Він поїде в торговий центр купувати новий ноутбук.
7. Сьогодні ми підемо разом до бібліотеки.
8. Завтра ми поїдемо в торговельний центр купувати речі.
9. Я сьогодні збираюся піти в кав'ярню випити кави.
10. Завтра йтиме сніг, вдягайся тепло.

2.2. Часові конструкції «要……了» (yào……le), «快要……了» (kuàiyào……le), «快……了» (kuài……le), «就要……了» (jiù yào……le)

Часові конструкції «要……了» (yào……le), «快要……了» (kuàiyào……le), «快……了» (kuài……le), «就要……了» (jiù yào……le) вказують на те, що ситуація або дія, описана дієсловом і повинна відбутися найближчим часом в майбутньому.

Конструкція «要……了» (yào……le) означає, що дія повинна ось-ось відбутися або ситуація має зазнати змін в майбутньому.

Перед конструкцією «要……了» (yào……le) можна використовувати маркери часу (平常 (зазвичай), 常常 (часто), 有时候 (іноді), 昨天 (вчора), 明天 (завтра), 今天 (сьогодні), 每天 (щодня) тощо):

- 我们明天要离开基辅了。Ми завтра поїдемо з Києва.
- 不知道明天要干什么的人是不幸的。Нещасна людина, яка не знає, що робити завтра.

Конструкції «快要……了» (kuàiyào……le) та «快……了» (kuài……le):

- вказують на спонтанну дію;
- час початку і завершення дії невідомий;
- перед цими конструкціями не можна використовувати маркери часу;
- «快……了» (kuài……le) використовується з цифрами.
 - 我快二十九岁了。Мені майже двадцять дев'ять.
 - 快一点了。Майже перша година.
 - 快要下雨了。Скоро піде дощ.

Конструкція «就要……了» (jiù yào……le):

- вказує на заплановану дію;
- дія відбувається неочікувано рано / вже має відбутись;
- можна використовувати маркери часу.

- 汽车就要开了。Машина відправляється.
- 妈妈就要来了。Мати ось-ось прийде.
- 快要下雪了。Ось-ось піде сніг.

«就要……了» (jiù yào……le) (скоро)	«快……了» (kuài……le)
— позначає, що незабаром відбудеться запланована дія; — потрібен маркер часу, тобто, коли саме станеться дія	— позначає, що ось-ось станеться несподівана подія; використовується з явищами природи; — використовуємо з дієсловом, без показника часу, тобто час розмитий

«就要……了» (jiù yào……le) (скоро) використовується з:	«正在……呢» (zhèngzài……ne) (наразі) використовується з:
— дієсловами моментальної дії (赢 yíng — виграти, 输 shū — програти тощо); — дієсловами, що фіксують початкову точку дії (走, 过, 开, 离开, 起飞, 开始, 分别); — дієсловами, що фіксують підсумковий стан (来, 到, 停, 还 тощо)	— з дієсловами, що описують процес, використовується конструкція «正在……呢» (zhèngzài……ne) (наразі)
我快要上课了。Я зараз піду на заняття / я зараз почну займатись на уроках. Конструкція «就要……了» (jiù yào……le) вказує на те, що дієслово 上 виступає як дієслово, що фіксує ПОЧАТОК ДІЇ	我正在上课了。Я наразі займаюсь / я наразі на заняттях. Конструкція «正在……呢» (zhèngzài……ne) вказує на те, що дієслово 上 виступає як дієслово, що описує процес

Питальна форма

……吗? /……没有?

- 你们快要过复活节吗/没有?

Конструкція «马上要» mǎshàng yào (скоро) — це розмовний варіант:

- 商店马上就要关门了。Магазин скоро зачиниться.

Вправи для закріплення матеріалу

Створіть речення, використовуючи конструкції

«快(要)……了», «就要……了» за змістом.

- 我们的军队_____赢了。
- 比赛_____结束了。
- 我哥哥_____离婚了。
- 天_____黑了。
- 雨_____开始了。
- 火车十二点_____到了。
- _____上车了, 你们要等一会儿。
- 还有十分钟_____下课了。
- 十点_____上课了。
- 考试_____结束了。

Створіть речення, використовуючи конструкції

«快(要)……了», «就要……了», «正在……呢»

за змістом.

- 朋友后天_____回国_____。
- 我_____回家乡的路上_____。
- 还有半个小时_____下班_____。
- 学生_____下课_____。
- 奶奶_____做晚饭_____。
- 大雪_____停_____。
- 篮球队_____赢_____。
- 同学们_____去电影院_____。
- 老师_____回家_____。
- 大学生_____准备考试_____。

Заповніть пропуски, використовуючи конструкції
 «快(要)……了», «就要……了», «正在……呢».

1. 天空布满了乌云, _____下雨_____。
2. 秋风瑟瑟, 落叶纷纷, 冬天_____到_____。
3. 他和她过从甚密, 看来_____结婚_____。
4. 足球比赛_____结束_____，看来胜负已成定局。
5. 我们_____离别母校, 升入中学_____。
6. 联欢会_____开始_____，同学们兴高采烈地谈笑着。
7. 火车_____开_____，请大家赶快上车。
8. 爷爷_____看报纸_____。
9. 她_____做什么_____？
10. 他_____睡觉_____。

Перекладіть китайською мовою.

1. Уже десята ранку, торговельний центр ось-ось відчиниться.
2. Автобус скоро прибуде на зупинку.
3. Мої друзі цього місяця відвідають театр.
4. Уже шоста вечора, концерт ось-ось почнеться.
5. Викладач вже завтра буде телефонувати його батькам.
6. Скоро Великдень, коли ти приїдеш до батьків?
7. У них скоро має народитися дитина.
8. Завтра вже п'ятниця!
9. Директор скоро прийде, не хвилюйся.
10. Бібліотека скоро зачиниться, треба поспішати.

Т
Е
М
А

3

МИНУЛИЙ ЧАС У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1. Аспектна частка 了 (le)

Аспектна частка 了 (le):

1. Виражає зміну ситуації:
 - 现在天气冷了。Похолоднішало.
 - 孩子饿了。Дитина зголодніла.
 - 他学了半年汉语, 现在听得懂了。Він вивчав китайську пів року і тепер може її розуміти.
2. Виражає, що ситуація обов'язково відбудеться.
 快(розми то) /就(розмито)/就要(конкретика)
了(le):
 - 别走了, 快下雨了。Не йди, скоро піде дощ.
 - 她明年就要毕业了。Вона закінчить навчання наступного року.
3. Виражає завершеність дії:
 - 你胖了。Ти погладшав.
 - 我下班了。Я закінчила працювати.
 - 我吃饭了。Я поїв / поїла.

4. Вказує на завершення дії в майбутньому. Це відбувається, коли здійснення однієї дії пов'язана із завершенням іншої дії. Мовець таким чином сигналізує про взаємозв'язок наступних дій, які відбудуться одна за одною.

Такі речення зазвичай перекладаються за допомогою слів (коли, якщо, після того як і зазвичай містять прислівник 就(jiù)):

- 他明天来了, 我也就来。Якщо він завтра прийде, то і я прийду (якщо...).
 - 做了工作, 你一定来。Після того як він попрацює — обов'язково прийде (коли / після того як).
5. Аспектна частка 了 (le) часто використовується в спонукальних реченнях, виражає спонукання до дії в майбутньому:
- 我求你放了他吧。Прошу тебе відпусти його.
6. За редуплікації дієслова, аспектна частка 了 (le) ставиться між частинами подвоєного дієслова:
- 看了看 (подивився);
 - 写了写 (пописав);
 - 想了想 (подумав).
7. Використання двох аспектних часток 了 (le) в реченні означає, що дія має «відкритий» характер. Тобто дія почалась в минулому та продовжується дотепер протягом вказаного відрізка часу і буде продовжуватися після моменту мовлення до свого логічного завершення; несе незавершений характер (в англійській мові ця часова форма має назву «Present Perfect Continious»):
- 他在上海住了半年了。Він прожив у Шанхаї пів року.

Аспектна частка 了 (le) не використовується:

1. Зі зв'язковим дієсловом 作为 (бути, ставати, служити у ролі (кого, чого)). Але модальна частка 了 (le) може використовуватися зі зв'язкою 当 (бути, працювати кимось):
 - 他当了半年教师。Він пів року працював викладачем.
2. З модальними дієсловами: 能, 可以, 应该, 得; також якщо перед змістовним дієсловом стоїть модальне: 想买, 应该做, 能去.
3. Із дієсловами, що не означають дію: 是, 在, 叫, 姓, 像, 象, 属于.
4. У реченнях, де мова йде про регулярну дію:
 - 每天我学汉语。Я вивчаю китайську щодня.

- 小时候我常常锻炼身体。Я займався спортом, коли був дитиною.
- Проте аспектну частку 了 можна використовувати, якщо одна дія передує іншій:
- 我每天吃了晚饭就看电影。Я дивлюся фільм щодня після вечері.
5. З дієсловами, що виражають почуття, стан чи психічну діяльність: 爱, 恨, 觉得, 认为, 希望.
- Аспектна частка 了 (le) не завжди виражає минулий час, але майже завжди виражає перфектність, завершеність дії.
- Аспектна частка 了 (le) виражає зміни стану та емоційну реакцію:
- 天气暖了。Погода стає теплішою. (Зміна стану)
 - 现在十一点半, 已经晚了! Зараз пів на одинадцят, вже пізно! (Емоційна реакція)
 - 他们不住在这里了。Вони тут більше не живуть. (Зміна стану)
- Аспектна частка 了 (le) підкреслює суб'єктивну точку зору; виражає дуже високу ступінь; має значення наголошення на чомусь (太 / 最..... + 了):
- 这辆车太贵了。Ця машина занадто дорога.
 - 我妈妈是世界上最漂亮的女人了。Моя мама — найкрасивіша жінка у світі.
 - 中文最难学了。Китайська мова є найскладнішою для вивчення.
- Якщо до дієслова 有 додаємо аспектну частку 了 (le) (有了), то воно означає «отримувати, купувати», **але** не означає «мати» (англ. «to have»):
- 他有了新苹果手机。У нього новий айфон.
 - 他们有了平板电脑。У них є планшет.

Заперечна форма з аспектною часткою 了 (le):

没 (有) та частка 了 (le) разом не використовуються!

- 他还没来。Він ще не прийшов.
- 我刚来了, 还没有吃晚饭。Я щойно приїхав і ще не вечеряв.

Аспектна частка 了 (le) в кінці заперечних речень (особливо, що містять прислівник 还 (ще)) зазвичай заміняється часткою 呢:

- 她还没吃呢。Вона ще не їла.
- 我们还没去呢。Ми там ще не були.
- 我还没学生词呢。Я ще не вивчив жодного нового слова.

Якщо мова йде про заперечення не одиничної дії, а постійного явища, що відноситься до минулого, то використовується заперечний прислівник 不:

- 以前我不说汉语。Я раніше не розмовляв китайською.
- 两年前我不游泳。Два роки тому я не плавав.
- 我昨天不舒服。Учора я погано себе почував.

У деяких діалектах заперечний прислівник 没 (有) використовується із аспектною часткою 了 (le). Це характерно для **розмовної мови** 白话 та означає зміну ситуації:

- 说了半天也没解决了问题。Після довгих розмов проблему так і не вирішили.
- 想了想也没跟他聊天了。Подумавши про це, я вирішив більше з ним не спілкуватися.

Використання в одному реченні аспектною частки 了 (le) і заперечного прислівника 不 має модальне забарвлення:

- воно може повідомляти, що суб'єкт змінив свої наміри або внутрішній стан;
 - ситуація зазнала змін;
 - суб'єкт виражає свою емоційну оцінку, що пов'язана зі зміною стану;
 - констатує нездійснену умову.
- 我不考大学了。Я передумала вступати до університету.

- 我不爱他了。Я його розлюбила.
- 现在八点了, 不早了! вже восьма година, вже пізно! (вже не рано!/пізно!)
- 你早来的话, 我就不会走了。Якби ти прийшов раніше, я б не пішов (тоді б я не пішов).

Питальна форма з аспектною часткою 了 (le)

了+ 吗 ?	了+ 没有 ?	Дієслово + 没 + дієсл...?
Частка 了 (le) не опускається	Інколи частка 了 (le) опускається, якщо після дієслова стоїть додаток чи дієслово двоскладове	Частка 了 (le) опускається
你吃饭了吗? 他们回家了吗? 你上班了吗?	这道菜你尝了没有? 他今天去上班没有? 你爸爸退休没有	你去没去大学? 他们谈没谈这个问题?

Вправи для закріплення матеріалу

Доповніть мінідіалог, використовуючи частку 了 (le).

1. 今天早上你们去哪儿了? _____。
2. 学生刚才做什么了? _____。
3. _____? 爸爸今天没有上班。
4. 警察查了身份证吗? _____。
5. _____? 三年前她没去美国, 她去中国了。
6. 你去医院了吗? _____。
7. 我的头疼。_____。
8. 我的狗生病了。_____。
9. 老师生气了。_____。
10. 儿子说他没做作业了。_____。

Заповніть пропуски, використовуючи конструкції 快 / 就 / 就要……了.

1. 天____下雪_____。
2. 别走, 公交车____到_____。
3. 马上____上课, 我要复习对话。
4. 我肚子饿了, 饭____做好_____。
5. 学生们____考试____, 现在不能出去玩, 喝酒, 要好好准备考试。
6. 马上____下班, 要不一起去俱乐部唱歌休息?
7. 明天我(____)去旅行_____。
8. 他(____)来了, 我们可以开始了。
9. 你(____)上课了, 快点!
10. 他就(____)来, 别着急。

Перекладіть речення українською мовою та поясніть використання частки 了.

1. 这位医生太聪明了。
2. 这个汉字最难学了, 我学不了。
3. 基辅人太多了。
4. 昨天的天气太热了。
5. 这篇课文太有意思了。
6. 今年的春天太暖和了。
7. 他下班了。
8. 我上课了。
9. 我的朋友洗澡了。
10. 大学生迟到了。

Порівняйте речення та поясніть використання частки 了.

1. 她胖。她胖了。
2. 他们去哪儿? 他们去哪儿了?
3. 我复习了汉字。我复习了汉字了。
4. 学生下课。学生下课了。
5. 天热了, 女人都穿上裙子了。天热了, 女人都穿上了裙子。
6. 他结了婚了。他结婚了。
7. 他老。他老了。
8. 他吃了药了。他吃药了。
9. 我不累。我累了。
10. 我去洗澡。我洗澡了。

Перекладіть речення китайською мовою.

1. На вулиці вже потеплішало. Діти вдягли весняний одяг.
2. Погода вітряна, небо чорне, буде дощ.
3. Вона схудла. Кажуть, що вона дотримувалась дієти, не їла солодкого та тістечка, пила багато води і ходила до тренажерного залу.
4. Батьки придбали всім студентам нові планшети та ноутбуки.
5. Він ще не снідав, а вже треба швиденько вирушати на роботу.
6. Я передумав йти до магазину та купувати нові речі.
7. Ти поснідав?
8. Твоя мама закінчила роботу?
9. Я передумала дивитися цей серіал, він — нецікавий.
10. Похолоднішало, треба вдягатися тепло. Я не хочу хворіти.

3.2. Аспектна частка 过 (guò)

Аспектна частка 过 (guò) означає:

- дія відбувалась в неозначений час в минулому;
- дія вже завершена до цього часу;
- дія здійснилась один раз чи багаторазово.

Проте акцентується увага на тому, що цю дію / стан суб'єкту вже доводилось виконати / пережити.

За своїм основним значенням аспектна частка 过 близька до частки 了, але вони **неоднакові**.

Аспектна частка 过 (guò) означає дію в минулому, і ця дія ніяк не пов'язана з теперішнім моментом, або з моментом, про який наразі йде мова.

Водночас частка 了 (le) фактично пов'язана не з минулим часом як таким, а скоріше означає, що саме пережите чи виконане (що саме відбулось).

Аспектна частка 了 (le)	Аспектна частка 过 (guò)
— підкреслюється результат; — дія одноразова; — є зв'язок з моментом мовлення	— підкреслюється досвід у минулому; — дія одно- чи багаторазова; — зв'язку з моментом мовлення немає
我收到了礼物。Я отримав подарунок. Мова йде про конкретний один подарунок	我收到过礼物。Я отримував подарунки (подарунок). Мовець має досвід отримання подарунків, колись він їх раніше отримував (один чи багато разів) і просто констатує цей факт, який ніяк не пов'язаний із теперішнім часом

За наявності додатка аспектна частка 过 (guò) завжди ставиться після дієслова:

- 我检查过身体。Я проходив медогляд.

У реченні з декількома дієсловами аспектна частка 过 ставиться після останнього дієслова:

- 我用中文写过信。Мені доводилось писати листи китайською.

Прикметник + аспектна частка 过 (guò) = дієслово, що означає якість ситуації в минулому, яка відрізняється від нинішнього стану (колись був таким, а тепер вже інший):

- 从前三月总是冷过。Раніше в березні завжди було холодно (а зараз вже ні).
- 他小的时候胖过。У дитинстві він був товстим (а зараз вже ні).

过 (guò) + 了 (le) = завершеність дії (过 + 了 = 了):

- 吃过了饭再走。Поїмо, тоді підемо.
- 花都已经开过了。Квіти вже зацвіли.
- 我已经到过了北京。Я вже з'їздив до Пекіна.

Аспектна частка 过 (guò) не використовується:

1. З дієсловами одноразової дії: 死, 出生, 到达, 毕业, 放学, 开学.

2. З дієсловами, що вказують на незмінну ситуацію: 认识, 知道, 了解, 理解, 明白, 懂, 忘.

Але їх можна використовувати з аспектною часткою 过 у заперечній формі:

- 他从来没上过大学。Він ніколи не навчався в університеті.
- 他从来没忘过这件事。Він ніколи цього не забував.

3. З неозначеним часом: 常常, 有一天, 有时候.

Заперечна форма з аспектною часткою 过 (guò)

没 (有) + 过

- 我没有吃过中国菜。Я ніколи не їв китайської їжі.
- 我还没去过医院呢。Я ще не був у лікарні.

Питальна форма з аспектною часткою 过 (guò)

Дієслово + 过 + 没有?

- 你到过北京没有? Ти коли-небудь був у Пекіні?
- 您看过这本书没有? Ви читали цю книгу?

Дієслово + 没 + дієслово + 过?

- 您看没看过这本书? Ви читали цю книгу?

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи аспектну частку 过.

1. 去基辅
2. 做作业
3. 检查身体
4. 瘦
5. 上大学
6. 看新闻
7. 去香港
8. 参加考试
9. 胖
10. 去西安

Заповніть пропуски.

1. 我（去）___ 北京两次。
2. 她（看）___ 这部电影
3. 你（吃）___ 这个菜吗？
4. 你（去）___ 基辅吗？
5. 我的朋友（去）___ 图书馆看书。
6. 老师（说）___ 我们要好好学习。
7. 我（收到）___ 礼物和一朵花。
8. 我们（去）___ 邮局。
9. 他们（去）___ 商店买东西。
10. 奶奶（去）___ 俱乐部唱歌和跳舞。

Перекладіть китайською мовою, використовуючи, де необхідно, аспектну частку 过:

1. Ти був у пекінській опері? Тобі сподобалось?
2. Я знав його. То був найкращий викладач.
3. Як закінчиш університет — підеш на роботу.
4. Виконаємо домашнє завдання — підемо в клуб відпочивати.
5. Я вже з'їздив до Шанхаю. Чесно кажучи, мені до вподоби це місто. Тепер я хочу там жити. До речі, Марійка там живе вже 5 років.
6. Я ще не куштував качку по-пекінськи.
7. Я ще ніколи не був у Китаї. Дуже хочу туди поїхати на навчання по обміну.
8. Ти ніколи не був у Києві? Приїжджай до Києва, тут дуже гарно! Я дуже люблю це місто
9. Я прожила в Шанхаї 10 років. Тепер хочу повернутися до України.
10. Я вчила китайську 3 місяці. Зараз можу трохи говорити китайською.

4 СТРУКТУРНІ ЧАСТКИ 的, 地, 得 (DE)

4.1. Речення зі структурною часткою 的 (de)

Структурна частка 的 (de) використовується:

— У реченнях з особовими займенниками зі значенням приналежності:

- 他的猫。Його кіт.
- 我的手机。Мій телефон.
- 他们的衣服。Їхній одяг.

— У реченнях з вказівними та питальними займенниками *这样, 那样, 这里, 那里, 谁, 怎么样, 什么样* зі значенням приналежності, місця, способу дії:

- 这是谁的手机? Чий це телефон?
- 那里的环境不太好。Екологічна ситуація там не дуже хороша.
- 他是什么样的学生? Що він за студент?

— У реченнях із займенником *别的*:

- 别的车更贵。Інші автомобілі дорожчі.
- 我还有别的地方可以玩儿。У мене є інші місця для гри.

— У реченнях з рахувальними словами, що надають особі, предмету чи явищу додаткову характеристику:

- 二十五岁的男人。Двадцятип'ятирічний чоловік.
- 十一点的机票。Виліт об одинадцятій годині.

— У реченнях, де поєднуються редуковані рахувальні слова та числівники:

- 一个一个的学生学好生词。Учні один за одним вивчають нові слова.

— У реченнях з дробами (процентами):

- 百分之九十九的学生喜欢学汉语。Дев'яносто дев'ять відсотків учнів люблять вивчати китайську мову.
- 百分之五十的孩子不喜欢喝汤。П'ятдесят відсотків дітей не люблять суп.

— Між іменником і визначенням щодо нього, якщо визначення більше одного ієрогліфа:

- 小孩子。Дитинка.
- 大房子。Великий будинок.
- 漂亮的姑娘。Гарненька дівчина.
- 美丽的环境。Чудове навколишнє середовище.

— У реченнях з іменниками зі значенням приналежності:

- 妈妈的菜最好吃了。Мамина їжа найкраща.
- 我的手机很好玩儿。Мій мобільний телефон прикольний.

— У реченнях з одно- та багатоскладовими прикметниками, якщо потрібно підкреслити дане визначення або є порівняння:

- 你带重的行李, 我带轻的行李! Ти несеш важкий багаж, а я несу легкий!
- 她是美丽的女人。Вона прекрасна жінка.

— У реченнях з дієсловами та дієслівними поєднаннями:

- 有什么可吃的东西吗? Є що поїсти?
- 这是你买的手机吗? Це мобільний телефон, який ти купив?

Структурна частка 的 утворює прикметник з інших частин мови (найчастіше іменників):

- 这是很好吃的水果。Це дуже смачний фрукт.
- 他们是很努力的学生。Вони дуже працьовиті студенти.

Якщо між особовим займенником і визначальним словом є відносини спорідненості, а також якщо визначуване слово

служить назвою колективів, установ, країн тощо, то після особового займенника можна використовувати структурну частку 的 (de).

!!! Але в розмовній мові структурна частка 的 (de) часто опускається.

Відносини спорідненості:

- 我 (的) 妈妈的菜最好吃。Страви моєї мами найкращі.
- 他 (的) 爸爸的汽车很好看。Машина його батька дуже гарна.
- 我们 (的) 奶奶的家很远。Дім нашої бабусі далеко.

Назва колективів, установ, країн тощо:

- 我们 (的) 班很大。Наш клас дуже великий.
- 他 (的) 国家 最漂亮了。Його країна найкрасивіша.
- 她 (的) 学校 不太小。Її школа не дуже маленька.
- 他们 (的) 公司 的工人比较多。У їхній компанії досить багато працівників.

У розмовній мові в питальних реченнях після особових займенників службове слово може бути опущене:

- 这是你手机吗? Це твій телефон?
- 这不是她车吗? Хіба це не її машина?
- 你学习怎么样? Як твоє навчання?
- 我眼镜在哪儿? Де мої окуляри?

Структурну частку 的 (de) не використовуємо, якщо у ролі визначення виступають:

1. Прийменники: 中, 旁边, 前边, 后边, 左边, 右边, 对面 тощо:

- 他坐在我旁边。Він сів поруч зі мною.
- 他们住在我们对面。Вони живуть навпроти нас.

2. Вказівні та питальні займенники, поєднання питального займенника та лічильного слова типу «几个», «这个», «这», «那», «哪», «什么», «多少» та ін.

- 哪个老师教你们汉语? Який вчитель навчав вас китайської мови?
- 这是什么颜色? Якого це кольору?
- 你们班有多少学生? Скільки учнів у вашому класі?

3. Займенники 别人, 别处, 别国:

- 请别人进去! Попроси зайти іншого!

4. Рахувальні слова, числівники та словосполучення числівників з рахувальними словами:

- 学生做个练习。Студент виконав вправи.
- 他在基辅住了十年。Він жив у Києві 2 роки.

5. Редуковані (подвоєні) рахувальні слова без числівників:

- 个个学生跑过去了。Всі студенти пробігли один за одним.
- 条条大路通罗马。Усі дороги ведуть до Риму.

6. Поєднання редукованих рахувальних слів з одним числівником:

- 一个个学生跑过去了。Студенти пробігли один за одним.

7. Іменники, що означають професію людей або вказують на те, з чого зроблений предмет:

- 汉语老师。Викладач китайської.
- 大学教授。Професор університету.

Але

- 教汉语的老师。Викладач, що викладає китайську.
- 纸箱。Картонна коробка.

Але

- 用纸做的箱。Коробка, зроблена з картону.

8. Двоскладові іменники, а в ролі визначуваних слів — дієслова:

- 祝你身体健康! Бажаю тобі міцного здоров'я!

9. Визначення і визначене слово, які пов'язані однією назвою:

- ⊙ 中国人民银行。Народний Банк Китаю.

10. Односкладові прикметники:

- ⊙ 我们是好朋友。Ми добрі друзі.
- ⊙ 我买了新手机。Я купив новий мобільний телефон.

11. Двоскладові прикметники, що утворюють з визначальним словом стійкий вираз:

- ⊙ 伟大胜利。Велика перемога.
- ⊙ 知名品牌。Відомий бренд.

Для того щоб використати дієслово в ролі іменникового члена речення, щоб вживати дієслово як іменний член речення, його необхідно субстантивувати службовим словом 的 (de), яке в даному випадку виконуватиме роль заступника предметного слова, під ним завжди маєтись на увазі річ або людина:

- ⊙ 画的 (намальоване);
- ⊙ 说的 (сказане) (букв.: те, що сказано);
- ⊙ 来的 (той, що прийшов) і под.

У китайській мові субстантивуватися може не тільки дієслово, але й словосполучення з ним, у тому числі й розгорнуте, що нагадує ціле речення:

- ⊙ 他商店里买的 (куплене мною сьогодні в магазині);
- ⊙ 我爱吃的 (те, що я люблю їсти).

Оскільки дієслово або словосполучення з ним, оформлене структурною часткою 的 (de), виражає предметне значення, воно може самостійно (без обумовленого іменника) виступати в ролі іменного члена речення — підмета, додатка, іменної частини складеного іменникового присудка:

- ⊙ 打算的是冒险的事儿。Задумане [вами] — ризикова на справа (підмет).
- ⊙ 我想看你今天写的。Я хочу подивитися, що ти сьогодні написав (додаток).
- ⊙ 这张画儿是我兄弟画的。Ця картина намальована моїм братом (іменна частина складеного іменного присудка).

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть словосполучення із поданих слів, використовуючи, де необхідно, структурну частку 的 (de).

1. 谁 钱包
2. 奶奶 猫
3. 我 左边
4. 英语 老师
5. 我 妈妈
6. 他们 公司
7. 新 平板电脑
8. 多少 医生
9. 几个 同学
10. 爸爸 汽车
11. 那个 学校
12. 我们 国家
13. 一个一个 学生
14. 别 办法
15. 十点 火车票
16. 他们 班

Доповніть речення, використовуючи, де необхідно, структурну частку 的 (de).

1. 学生买了一本____词典。
2. 我老婆是德语____老师。
3. 父母让我和我____姐姐一起散步。
4. 很多女人都喜欢逛商场，特别是打折____时候。
5. 我打算参加今年____HSK考试。

6. 他是我____最好____朋友。
7. 你可以做所以想做____事。
8. 大学生可以开车去任何想去____地方。
9. 我们要去看一个漂亮____展览。
10. 要不要看我____新手机?

Перекладіть китайською мовою.

1. Машина мого дядька не нова. Він її придбав минулого року.
2. Викладачка японської мови — мамина гарна подруга.
3. В інтернеті є чимало текстів китайською мовою.
4. Чия ця гарна рожева спідниця? То спідниця моєї молодшої сестри.
5. Новий торговельний центр у нашому місті дуже великий та класний. У торговому центрі є чимало нових магазинів, кафе, тренажерних залів, басейнів тощо.
6. Його старший брат — інженер. Він справжній талант!
7. Мамин суп — найсмачніша страва у світі! Особливо, коли там багато м'яса, картоплі, цибулі та моркви! Смакота!
8. Сьогодні погода дуже сонячна, але подекують, що завтра буде сніг з дощем, тому треба вдягатися тепло, аби не захворіти.
9. Батько подарував дитині новий ноутбук, вживаний планшет, багато цукерок і смаколиків.
10. Я дуже сильно люблю футбол. Моя улюблена команда — «Реал Мадрид».
11. Він — ваш новий однокласник. Це студент за обміном. Його звали Ван Лі.
12. Це саме те, що я люблю їсти.

4.2. Речення зі структурною часткою 地 (de)

Структурна частка 地 (de) ставиться після обставини способу дії і перед присудком.

Частка 地 (de) використовується, коли в ролі обставини виступають:

1. Двоскладові прикметники, які завжди описують вже завершену дію (清楚 (qīngchǔ) (чіткий), 模糊 móhú (розпливчастий), 含混 hánhùn (невиразний) тощо):
 - 他清楚地写了几个汉字。 Він чітко написав кілька китайських ієрогліфів.
 - 我们含糊地问: 你不是她的老公吗? Ми невизначено запитали: хіба ти не її чоловік?
 - 我模糊地看见前边的自行车。 Я неясно побачив попереду велосипед.
2. Багатоскладові прикметники:
 - 他不舒服地睡着了。 Він незручно заснув.
 - 玛丽高兴地说。 Радісно сказала Мері.
3. Сполучення прислівників та прикметників:
 - 他很客气地和我说话。 Він розмовляв зі мною дуже ввічливо.
 - 你应该非常仔细地看这件衣服。 Тобі слід дуже уважно придивитися до цієї сукні.
4. Дієслова 不住, 不停, 不断:
 - 她总是不停/不住/不断地说话。 Вона завжди невпинно говорить.
5. Сполучення дієслів (很感兴趣, 有计划):
 - 他很感兴趣(地)和我们说话。 Він дуже захоплено з нами розмовляє.
 - 企业有计划(地)修理设施。 Підприємство в плановому режимі виконує ремонт об'єктів.
6. Суб'єктно-предикатні словосполучення і сталі вирази:
 - 应该实事求是地处理问题。 Необхідно по-діловому вирішити проблему.

Інколи після сталих виразів не потрібно ставити частку 地, такі речення зазвичай складаються з двох частин і відокремлюються комою:

- 敌人无可奈何，退了。Dírén wúkěnnàihé, tuile. Ворогові нічого не залишалося, як відступити.
- 7. Іменники (сполучення іменників):
 - 他科学地解释了这个现象。Він пояснив це явище з наукової точки зору.
- 8. Односкладові звуконаслідувальні слова:
 - 他把门呀地打开。Він відчинив двері зі скрипом.

Речення, що використовуються разом або без структурної частки 地 (de)

1. Дієслова та їх поєднання.

抱歉	bào qiàn	вибачати
称赞	chēng zàn	хвалити
怀疑	huái yí	підозрювати / вагатись
感激	gǎn jī	бути вдячним / схвилюваним
犹豫	yóu yù	вагатися / зволікати
吃惊	chī jīng	здивуватися
感兴趣	gǎn xìng qù бути	бути зацікавленим
注意	zhù yì	брати до уваги

- 他吃惊（地）跑去了。Він з переляку втік.
- 他注意（地）听着。Він уважно слухає.
- 2. Конструкція «像……一样» xiàng……yíyàng (немов):
 - 他像爸爸一样（地）喜欢吃甜的。Він любить солодощі так само, як і його батько.

3. Подвоєння «числівник + рахувальне слово», «числівник + рахувальне слово + іменник»:

- 老公一趟一趟（地）给老婆写封信。Чоловік раз за разом / щоразу писав листа дружині.
- 小学生一个字一个字（地）记住。Учні запам'ятовують ієрогліф за ієрогліфом.

4. Складні звуконаслідувальні слова.

当啷	dānglāng	дзинь
嘀嗒	dīdā	кап-кап / тік-так
咕咚	gūdōng	шльоп / бульк
呼哧	hūchī	пирхання / крехтання

钟滴滴答答（地）响了。Годинник цокав.

5. Сполучення іменників 快步, 大声 тощо:

- 他快步（地）进来家里。Він швидким кроком зайшов додому.
- 在医院不能大声（地）说话。У лікарні не можна голосно розмовляти.

Зі структурною часткою 地 (de) не можна використовувати:

1. Одно- та двоскладові прислівники міри та ступеня: 很, 非常, 十分, 太, 怪, 好, 极其, 分外, 格外 тощо:

- 我很累。Я дуже втомився / втомилася.
- 他今天极其高兴。Він сьогодні надзвичайно щасливий.
- 我的小孩十分聪明。Моя дитина дуже розумна.
- 这个东西怪有意思。Ця річ дивна та цікава.

2. Прислівники часу, місця, причини, цілі, модальності тощо (按时 (及时), 右边, 那儿, 今天, 刚, 都, 失手, 特意, 的确, 就 та ін.):

- 他按时来了。Він прийшов вчасно.
 - 我明天去。Я завтра піду.
 - 沙拉就好了。Салат скоро буде готовий.
3. Прислівники 亲自, 亲眼, 亲手:
- 我亲眼看见他了。Я бачила його своїми очима.
 - 妈妈亲自来找我们。Мама прийшла до нас особисто.
4. Односкладові прикметники (新, 多, 少, 早, 晚, 大, 快, 傻 та ін.):
- 我们快走吧! Ходімо!
 - 他傻笑了。Він посміхнувся.
 - 他晚结婚了。Він одружився пізно.

Натомість можна односкладові прикметники подвоювати / редуплікувати, і лише в цьому випадку можемо вживати структурну частку 地:

- 只见他笔走龙蛇, 大大地写了一个字! Я бачив, як він, швидко рухаючи ручкою, писав довге слово!
- 快地回来吧, 让我们好好地看看久别的女儿, 是否依旧神采飘逸。Будь ласка, повертайтеся швидше, щоб ми могли добре оглянути нашу давно втрачену доньку та побачити, чи вона все ще така ж енергійна, як і раніше.
- 母亲是天边的启明星, 总是早早地起来忙碌。Мама — це ранкова зоря на небі, яка завжди встає рано і зайнята.

5. Прикметник 真:

- 我真不明白。Я справді не розумію.
- 他真聪明。Він такий розумний.

!!! Якщо необхідно підкреслити дану обставину, то замість частки 地 (de) можна використовувати частку 的 (de):

- 这件事我真的不知道! Я справді не знаю про це!

6. Поєднання прислівника 很 й односкладового прикметника «很少», «很难» тощо:

- 最近我们很少见面。Ми рідко бачимося останнім часом.
 - 汉语很难学。Китайську мову важко вивчити.
 - 中文语法很难解释。Китайську граматику важко пояснити.
7. Конструкція «像.....似(的)» xiàng.....sì (de) (немов).
- 他的孩子像爸爸似聪明。Його дитина розумна, як тато.
8. Поєднання «числівник + рахувальне слово»:
- 他两次都看书了。Він прочитав книгу двічі.
 - 他们一口就喝了一瓶啤酒。Вони випили пляшку пива одним ковтком.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення зі слів, використовуючи структурну частку 地 (de), де необхідно.

1. 亲手 做饭
2. 高兴 笑
3. 慢慢 走
4. 清清楚楚 讲
5. 注意 听着
6. 小心 走路
7. 仔细 研究
8. 走路走 很慢
9. 慢慢 走
10. 考试考 不及格
11. 顺利 结束
12. 不同意 摇头
13. 最 喜欢
14. 很少 下雪
15. 着急 回答

Заповніть пропуски, використовуючи структурну частку 地 (de) або 的 (de).

1. 经过半年的学习, 我____汉语越来越好。
2. 实际上, 每个年龄都是最好____。
3. 我____同学还热情____说: «那就更合适了!»
4. 该是多浪漫____事情啊!
5. 学生一定要努力____学习!
6. 国际会议圆满____结束了。

7. 我____孩子愉快____接受了那件玩具。
8. 大家都讨论了很悲伤____新闻。
9. 他是我们医院____医生。
10. 我想去看刚认识____姑娘。
11. 把昨天____问题告诉父母了。
12. 小孩儿真____笨。
13. 天气渐渐____暖了起来。

Перекладіть китайською мовою.

1. Ці студенти дуже добре навчаються. Їхні батьки пишаються ними.
2. Діти один за одним зайшли в аудиторію. Вони дуже слухняні.
3. Тато купив американську машину. Чесно кажучи, не пам'ятаю назву бренду авто.
4. Учні радісно повертаються додому.
5. Не говори так голосно!
6. Вона своїми руками приготувала китайські страви.
7. Він радісно сказав мені чудові новини.
8. Тато здивовано подивився на доньку і нічого не відповів.
9. Вони повільно йшли, тому що в бабусі дуже боліла нога.
10. Вона дуже ретельно дослідила цю тему з граматики.

4.3. Речення зі структурною часткою 得 (de)

Слово, або фраза, яке стоїть у реченні після присудка, вираженого дієсловом або прикметником, відноситься до групи присудка й описує його за певною ознакою, називається *комплемента* (补语 bǔyǔ). Це додатковий член речення, який вживається після присудка, вираженого дієсловом або прикметником, та доповнює його значення. Утворюється шляхом прямого приєднання до дієслова однієї з морфем, що характеризує результат дії. Комплемент допомагає уточнити дію, яка виражена присудком, додає значення завершеності.

Комплемент — це специфічний член китайського речення, який не має точного відповідника в українській граматиці. Тому в мовознавчих дослідженнях немає однастайності в українській назві цього члена речення, зокрема, зустрічаються терміни «дієслівний додаток», «додатковий елемент» тощо.

Грамматичні особливості:

- Комплемент може бути виражений прикметником, дієсловом, числівником або висловлюванням, до складу якого входять числівники, словосполученням або цілим реченням.
- Частка 得, яка вводить комплемент, ставиться між присудком та комплементом.
- У залежності від змісту в одному реченні можуть вживатися один або два види комплемента.

Китайські комплементи діляться на 8 груп:

1. Комплемент результату 结果补语 jiéguǒbǔyǔ.
2. Комплемент вірогідності 可能补语 kěnéngbǔyǔ.
3. Комплемент напрямку 趋向补语 qūxiàngbǔyǔ.
4. Комплемент ступеня 程度补语 chéngdùbǔyǔ.
5. Комплемент тривалості 时量补语 shíliángbǔyǔ.
6. Комплемент кількості 数量补语 shùliángbǔyǔ.

7. Комплемент кратності 动量补语 dòngliàng bǔyǔ.

8. Комплемент стану 状态补语 zhuàngtài bǔyǔ.

Комплемент зі значенням модальності

Підмет	Присудок	得	Комплемент
他	来	得	很早。

Підмет	Присудок 1	Додаток	Присудок 1	得	Комплемент
他	说	汉语	说	得	很棒。
她	写	汉字	写	得	很快。

Також можна прибрати перший присудок:

Підмет	Додаток	Присудок	得	Комплемент
他(的), де частка 的 вказує на відношення приналежності	汉语	说	得	很棒。
他(的)	歌	唱	得	很好。

Щоб підкреслити додаток, його можна поставити перед підметом:

Додаток	Підмет	Присудок	得	Комплемент
汉语	他	说	得	很棒。
汉字	他	写	得	很快。
歌	她	唱	得	很好。

Дієслівно-об'єктний комплекс 起床, 睡觉, 跑步, 走路, 聊天, 洗澡, 爬山, 画画儿, 发音, 吃饭, 说话, 上网, 游泳 та ін. будуються за схемою:

Підмет	Дієслівна основа I	Іменникова основа	Дієслівна основа I	得	Комплемент
他	起	床	起	得	很晚。
她	睡	觉	睡	得	很晚。

Також можна залишити лише дієслівну основу:

- 他睡得很晚。
- 他们游得很快。
- 她起得很早。

Комплемент міри і ступеня поєднується з присудком за допомогою структурної частки 得 (de).

Прислівники міри та ступеня, такі як 很, 太, 真, 非常, 特别, 挺, 十分, часто використовуються перед комплементом міри і ступеня, вираженого прикметником.

Прислівник 很 зазвичай не перекладається в реченнях міри і ступеня:

- 他睡得很好。 Він спав добре.
- 我来得很晚。 Я приїхала пізно.

Речення із часткою 得 (de) часто описують зовнішність:

- 我爸爸长得很高。 Мій татко високий.

Частка 得 (de) не використовується разом з модальною часткою/суфіксом 了.

Заперечна форма в реченнях зі структурною часткою 得 (de)

Заперечна форма будується за допомогою часток 不 та 没 (有):

- 他唱得不好。 Він не дуже добре співає.
- 这个句子写得不对。 Це речення написано неправильно.
- 她忙得没带雨伞。 Вона у поспіху не взяла парасольку.

Питальна форма в реченнях зі структурною часткою 得 (de)

- 吗? 他开车开得很好吗? Він хороший водій?
- 怎么样? 他开车开得怎么样? Як він їздить? / Він хороший водій?
- 好不好? 他开车开得好不好? Він хороший водій?

Крім структурної частки 得, яка вживається перед комплементом результату, у сучасній китайській мові функціонує службова морфема 得 зі значенням можливості дії.

Цю морфему прийнято називати інфіксом, оскільки вона вклинюється між двома складовими частинами результативного дієслова:

听得懂 (tīngdedǒng), 作得完 (zuòdewán), 回得来 (huídelái).

Заперечна форма будується за допомогою заперечного прислівника 不:

- 听不懂 tīngbudǒng.
- 作不完 zuòbuwán.
- 今天的练习不多, 晚上我做得完。 Сьогодні практики небагато, я можу закінчити ввечері.
- 两天我作得完这个工作。 Я можу закінчити цю роботу за два дні.
- 我听不懂他的报告。 Я не міг зрозуміти його звіту.
- 现在我还看不懂中文杂志。 Тепер я досі не можу читати китайські журнали.

1. (菜 很 好吃 做得, 就是 有点咸 稍微)。
2. (不对 这 件事 你 做得)。
3. (飞人的特技 十分 这空中 惊险, 观众 瞠目结舌 看得)。
4. (神态 他们 各异 栩栩如生, 直 叫好 看得人)。
5. (渐渐 地, 做得 我 可以 很 好 了)。
6. (了他 做得 太绝 , 一点 恻隐 之 心 都 没有)。
7. (这 太好了 出 戏 唱得, 令 人 拍案 叫绝)。
8. (婚礼上 为什么 你 在 唱得 那么 隆重)?

9. (欢乐的 歌声 此起彼伏, 大家 唱了 又 唱, 很尽兴 唱得)。
 10. (里 夏令营 , 开心 我们 玩得 十分)。

Перекладіть китайською мовою.

1. Він дуже добре грає у футбол. Кажуть, що він стане відомим футболістом.
2. Дитина їсть занадто багато солодкого. Треба бути дуже обережним, тому що дітям не можна їсти багато смаколиків. Краще їсти більше каші й пити багато води.
3. Його подруга готує українські страви досить смачно. Тобі обов'язково треба скуштувати її борщ.
4. Сьогодні викладачка Лі вдягнута дуже гарно! У неї, напевно, день народження.
5. На іспиті всі студенти відповідали на питання дуже чітко й правильно. Викладач дуже пишався своїми студентами.
6. Яка ж вона красуня! Сьогодні свято й вона вдягнута в національний український одяг!
7. Він любить спорт. Він бігає дуже швидко, тому батьки записали його на спортивні змагання.
8. Мама прокинулась дуже рано, приготувала смачний сніданок, попрала одяг, прибрала в хаті й пішла на роботу.
9. Ви розумієте, коли студенти говорять китайською?
10. Дідусь у поспіху не взяв із собою паспорт та гаманець.
11. Її донька — немов маленька принцеса. Вона гарно танцює балет.
12. Не хвилюйся, я зможу доїсти всі цзяоцзи й баоцзи!
13. Уже дев'ята година ранку! Ти встигнеш доїхати в університет чи ні?
14. Останнім часом я страшенно зайнятий. У мене зовсім немає вільного часу.
15. У мене жакливо болить голова, живіт і спина. Думаю, треба лягати в лікарню, можливо, це гостре запалення апендициту.

5.1. Комплемент результату 结果补语

Комплемент результату — це слово (найчастіше дієслово чи прикметник) або словосполучення, що стоїть після дієслова-присудка і вказує на результат дії.

Граматичні особливості

Комплементом результату переважно виступають дієслова та прикметники, зокрема:

听 (слухати) +	懂 (розуміти)	听懂 (зрозуміти)
写 (писати) +	上 (закінчити)	写上 (написати)
拿 (брати) +	好 (успішно закінчити)	拿好 (узяти)
记 (запам'ятовувати) +	好 (успішно закінчити)	记好 (запам'ятати)
坐 (їхати в транспорті) +	错 (помилитись)	坐错 (помилитися маршрутом)

Дієслово, після якого стоїть комплемент результату, може ще мати й додаток (він ставиться після комплемента):

- 我在这张表写上了我的名字。 Я написала своє ім'я на цьому бланку.

Заперечна форма речень з комплементом результату формується за допомогою прислівника 没(有), що ставиться перед дієсловом-присудком:

- 我没拿好我的钱包。 Я не взяла свій гаманець.

Різниця між дієсловом-присудком і словосполученням (дієслово + комплемент результату) полягає в тому, що перший вказує на дію, тоді як другий — на дію та її результат:

- 我听了。 Я почула (лише дія).
- 我听懂了。 Я зрозуміла (дія і результат).

Результативні дієслова сучасної китайської мови

Результативна морфема	Дієслова
错 cuò (помилятися)	说错 shuōcuò (обмовитися) 听错 tīngcuò (недочутися) 走错 zǒucuò (неправильно піти, (наприклад, не туди), зробити невірний хід) 买错 mǎicuò (купити щось не те)
成 chéng (закінчуватися [успіхом], завершуватися)	写成 xiěchéng (написати) 完成 wánchéng (завершити, закінчити) 作成 zuòchéng (зробити, доробити)
到 dào (досягати; доходити)	找到 zhǎodào (знайти) 等到děngdào (дочекатися) 买到 mǎidào (купити)
掉 diào (падати, звалюватися» (означає зникнення, знищення об'єкта дії)	忘掉 wàngdiào ([цілком] забути) 烧掉 shāodiào (спалити) 擦掉 cādiào (стерти)

Результативна морфема	Дієслова
懂 dǒng (розуміти)	听懂 tīngdǒng (зрозуміти на слух) 看懂 kàndǒng (зрозуміти читаючи)
对 duì (правильний, точний)	说对 shuōduì (правильно / точно сказати) 回答对 huídáduì (правильно відповісти) 翻译对 fānyìduì (правильно перекласти)
干净 gānjìng (чистий, охайний)	洗干净 xǐgānjìng (вимити дочиста) 擦干净 cāgānjìng (чисто витерти)
给 gěi (давати)	寄给他 jìgěi tā (надіслати йому) 还给 huángěi (повернути комусь щось) 卖给 màigěi (продати комусь щось)
惯 guàn (звикати)	住惯 zhùguàn (звик жити) 吃惯 chīguàn (звик їсти)
好 hǎo (означає досягнення позитивного результату; вказує на те, що дія відбувається як належить; інколи може вказувати на завершеність, закінченість дії)	作好 zuòhǎo (зробити [як слід]) 说好 shuōhǎo (домовитися) 修好 xiūhǎo (відремонтувати) 准备好 yùbèihǎo (приготувати [як слід])
会 huì (вміти)	学会 xuéhuì (вивчитися, навчитися) 念会 niànhuì ([зуміти] завчити напам'ять)

Результативна морфема	Дієслова
见 jiàn (бачити) (означає досягнення результату сприйняття органами чуттів)	看见 kànjiàn (побачити) 听见 tīngjiàn (почути)
开 kāi (приступати, починати)	打开 dǎkāi (1) увімкнути; 2) відкрити) 坐开 zuòkāi (добре розташуватися) 笑开 xiàokāi (розсміятися)
了 liǎo (закінчувати, завершувати)	作了 zuòliǎo (завершити (роботу), доробити) 看了 kànliǎo (дочитати)
清楚 qīngchu (ясний, зрозумілий)	说清楚 shuōqīngchu (зрозуміло / чітко сказати) 写清楚 xiě qīngchu (зрозуміло / розбірливо написати) 解释清楚 jiěshì qīngchu (зрозуміло / зрозуміло пояснити)

Результативна морфема	Дієслова
伤 shāng (поранити; псувати; ображати (виражає значення пересичуватися, набридати, втомлювати))	看伤 kànshāng le (набридло дивитися) 听伤了 tīngshāng le (набридло слухати)
在 zài (перебувати / знаходитися в...)	放在 fàngzài (покласти в...) 写真在 xiězài (написати в...) 忘在 wàngzài (забути в...)
着 zháo (досягнути мети)	等着 děngzháo (дочекатися) 睡着 shuìzháo (заснути)

Результативна морфема	Дієслова
住 zhù (жити, проживати) (означає закріплення досягнутого результату, перехід у стійкий стан)	记住 jìzhù (запам'ятати) 站住 zhànzhù (зупинитися) 拿住 nǎzhù (схопити, утримати)
走 zǒu (йти)	拿走 nǎzǒu (забрати) 跑走 pǎozǒu (втекти)
作 zuò (вважати за...)	叫作 jiàozuò (назвати щось / когось) 看作 kànzuo (розглядати когось)
完 wán (завершувати, закінчувати)	说完 shuōwán (договорити) 听完 tīngwán (дослухати) 写完 xiěwán (дописати)
晚 wǎn (пізній)	来晚 láiwǎn (запізнитися)
往 wǎng (йти, прямувати)	出往 chūwǎng (спрямовуватися) 跑往 pǎowǎng (бігти, нестись кудись) 开往 kāiwǎng (надіслати, направити)

- 不好意思，我说错了。Вибайте, я сказав не те.
- 你能不能找到我的护照？Ви можете знайти мій паспорт？
- 你听懂我说的话吗？Ти розумієш, що я кажу？
- 你把这些钱还给我。Ти поверни мені ці гроші.
- 我不能在农村住惯。Я ніяк не можу звикнути до життя в селі.
- 他躺在床上，一会儿就睡着了。Він ліг на ліжко й недовзі заснув.

Прямий додаток у реченнях із результативними дієсловами займає місце після присудка:

- 我听见了他的话。Я чув, що він сказав.

Результативне дієслово з морфемою 给 (gěi) приймає лише непрямий додаток:

- 送给他 Подарувати йому.
- 寄给他 Відправити йому.

Результативне дієслово з морфемою 在 приймає після себе лише обставину місця:

- 住在上海。Жити в Шанхаї.

Результативне дієслово з морфемою 住 (zhù) приймає після себе або прямий додаток, або вживається без додатка, а обставина місця виноситься наперед:

- 记住他说的话。Запам'ятати його слова.
- 在工厂门口前边停住。Зупинитися біля воріт заводу.

Результативне дієслово з морфемою 到 може приймати після себе:

- Прямий додаток:
 - 买到一件衣服。Придбати одяг.
- Обставину місця:
 - 来到商店。Прийти до магазину.
- Обставину часу:
 - 看到一点。Дивитись до однієї години.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

1. 听不懂 说得话 我 你
2. 那瓶 葡萄酒 得了 喝 他们
3. 得了 不了 苹果 吃 这个 奶奶 吃
4. 清楚 说 请 一点儿
5. 做完 作业 出去 以后 玩儿 可以 你
6. 说错 了 不好意思 我
7. 不 护照 能 找到 妈妈
8. 来晚了 老师 对不起 我
9. 他 说明书 上 的 洋字码儿 看不懂
10. 看不懂 可惜 你 文化 不 高

Заповніть пропуски, використовуючи дієслова із комплементами результату.

1. 做实验时, 我们要____瓶子上的标签。
2. 我没____, 请你从头至尾说一次。
3. 张玉凤摇了摇头, 表示她也没有____。
4. 别让我____感的歌, 小心我哭给你看。
5. 他已经在城市里____了。
6. 只有经过苦练, 才能____毛笔字。
7. 亲爱的, 车票我____了。
8. 天我到处给你买礼物, ____玩的没有适合你的。
9. 请到入口处的出纳台____吗?
10. 招领启事已经____了。

Перекладіть китайською мовою.

1. Ви вже дописали домашнє завдання?
2. Мені набридло слухати ці нісенітницї. Будь ласка, скажи правду.
3. Студенти помилково написали цей ієрогліф.
4. На жаль, він не запам'ятав ім'я професора Вана.
5. Після того як вип'єш ліки, підеш у кінотеатр.
6. Матуся приготувала їсти! Давайте сідати за стіл обідати!
7. Я досі не можу звикнути до життя в селі.
8. У тебе дуже брудні кросівки, їх треба витерти дочиста.
9. У Сяо Вана чудовий настрій — вмикай музику, будемо танцювати!
10. Вона за короткий проміжок часу навчилася водити машину.

5.2. Комплемент вірогідності 可能补语

Особливе місце серед результативних морфем займає 了 liǎo, що вживається в поєднанні з інфіксами 得 (de) та 不 (bù) і разом з ними означає можливість або неможливість здійснення дії.

Словосполучення з 得了 (de liǎo) й 不了 (bù liǎo) за своїм значенням синонімічні модальним дієсловам 能/可以, 不能/不可以.

У реченнях, в яких присудок виражено цими словосполученнями, на першому місці стоїть додаток, а підмет з присудком слідує після нього (присудок, таким чином, виявляється в самому кінці речення):

- 这种工作我做得了。 Я можу виконати таку роботу.
- 这两个句子我翻译不了。 Ці два речення я не зможу перекласти.

Заперечна форма будується за допомогою частки 不:

- 听不懂 не розуміти;
- 作不完 не завершити.

那边写着什么, 你看得见, 看不见? Що там написано? Ти можеш це побачити чи ні?

对不起, 我听不懂你说的话。 Вибачте, я не розумію, що ви маєте на увазі.

房间的门打不开了, 怎么办呢? Двері кімнати не відчиняються, що мені робити?

Стверджувально-негативна форма питання утворюється постановкою поряд двох форм додаткового члена можливості — з інфіксом 得, а потім з інфіксом 不:

- 我说的话, 你听得清楚听不清楚? Ти добре мене чуєш (чи ні)?
- 外面下雪, 你们看得见看不见? Бачили: сніжить на вулиці (чи ні)?

Інфікс 得 у таких випадках може бути відсутнім, а інфікс 不 обов'язковий:

- 中文书你看得懂看不懂? Ти можеш читати китайські книжки?

Іноді додатковий член можливості та модальні дієслова 能 néng / 可以 kěyǐ можуть вживатися в рамках одного речення:

- 明天我可以看得完这本书。 До завтра я зможу прочитати цю книжку.

Через використання структурної частки 得 речення з додатковим членом можливості можна легко переплутати з реченнями ступеня.

Порівняйте:

- 她做菜做得好。 Вона смачно готує страви (ступінь).
- 她做得好菜。 Вона може смачно готувати страви (можливість).

Відрізнити такі речення можна за декількома формальними критеріями.

1. Можливість постановки прислівників	
У реченнях ступеня можлива постановка прислівників: 他看书看得很好/最好。 Він дуже добре / краще за всіх читає	У реченнях із додатковим членом можливості постановка прислівників неможлива
2. Структура заперечення	
У реченнях ступеня: 他看书看得不好。 Він погано читає книжки (заперечується ознака: «як пише?»)	У реченнях із додатковим членом можливості: 他看不好书。 Він не може добре читати (заперечується дія: «не може що робити?»)
3. Структура питання	
У реченнях ступеня: 他看书看得不好? Він добре читає книжки? (питання про якість дії)	У реченнях із додатковим членом можливості: 他看得好书不好书? Він уміє / у змозі добре читати книжки? (питання про здатність до дії)

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

- 不多 作业 小时 一个 应该 做完
- 你 得了 去 吗
- 出来 听得 谁 这是 你 的 苹果手机 吗
- 她 得 翻译 简单 非常, 都 大家 听得懂
- 汉字 小 这些 有点儿, 不清楚 我 看
- 衣服 我的 脏 很 洗得干净 要
- 作业 多 这么, 今天 你们 做得完 吗
- 过 再 几分钟 机场 到 能
- 妈妈的 他 在 督促 下 才 把 作业 做完。
- 做完了 手中的 工作, 脖子 爸爸 活动了 一下 僵硬 的。

Заповніть пропуски, використовуючи дієслова із компонентами результату.

- 学习要趁早, 把作业_____再玩游戏。
- 我沿着她指的方向看去, _____了一片花海。
- 透过夜色, 可以_____远处朦胧的山影。
- _____老虎, 梅花鹿迅速跑进树林里。
- 妈妈总是叮嘱我刚_____, 不能做剧烈运动。
- 只有鼠目寸光的人才会_____教育的重要性。
- 老师唯恐大家_____, 又讲了一遍。
- 你写的草书我们_____。
- 噪音差不多就是一个隐身人, 让_____, 摸不着。
- 妈妈安顿我_____早点, 然后才去上班。

Перекладіть китайською мовою.

1. Ти розумієш, що зараз каже викладачка Ван?
2. Марічка не може розібрати, що написано в підручнику японської мови.
3. Студенти не можуть вивчити за один день 200 нових ієрогліфів.
4. На конференції китайці говорять дуже швидко, студенти І курсу не можуть розібрати, що говорять носії мови.
5. Дідусь з бабусяю не в змозі їхати потягом через всю країну.
6. Собака може з'їсти ковбасу, яку ми купили на ринку.
7. Ти розумієш, що говорить дитина?
8. Ти можеш читати романи китайською мовою?
9. Ти розумієш, що кажуть китайці?
10. Цей ієрогліф я читаю і не розумію.

5.3. Комплемент напрямку 趋向补语

Комплемент напрямку — це слово або словосполучення, яке приєднується до дієслова-присудка й вказує на напрямок дії відносно мовця.

Структурна частка в такому комплементі **не вживається**.

Простий комплемент напрямку виражається дієсловами 来 та 去.

回来 (повернутися), 进去 (увійти), 拿来 (узяти), 送去 (подарувати).

Простий комплемент напрямку 来/去 вказує на напрямок дії відносно мовця, тобто 来 — до мовця, 去 — від мовця:

- 我上去。Я підіймаюсь. (рух від того місця, де знаходиться мовець).
- 他下来。Він спускається (рух у напрямку до мовця).
- 这本词典借来了。Я позичив цей словник.

Комплемент напрямку може бути доповнений вказівкою на місце чи об'єкт дії, виражений додатком. У цьому випадку додаток ставиться між дієсловом-присудком та комплементом тобто: підмет + дієслово-присудок + додаток + комплемент 来/去:

- 他们回国去。Вони повертаються на батьківщину.
- 她带护照来了。Вона принесла паспорт.

Заперечна форма речення будується шляхом додавання заперечної частки 没(有) перед присудком, **питальна форма** — питальної частки 吗 у кінці речення:

- 她没有下楼来。Вона не спустилася (зверху).
- 她下楼来了吗? Вона спустилася (зверху)?

Допоміжні дієслова цього типу в поєднанні з повнозначними дієсловами, значення яких пов'язане з ідеєю руху, вказують напрямок дії, а також виражають результативність: 拿进去 (внести (туди)), 走进 去 zǒu (увійти (туди)).

Вони ж у поєднанні з повнозначними дієсловами, значення яких не пов'язане з ідеєю руху, висловлюють лише резуль-

тативність: 想出来 (придумати), 清醒过来 qīngxǐng guòlai (прокинутися).

У тому випадку, якщо смислове дієслово не позначає переміщення в просторі, а також при приєднанні до прикметників, допоміжне дієслово напрямку дії 起来 виражає початок дії (说起来 (заговорити)), а 下去 — продовження дії (说下去 (продовжувати говорити)).

У таких складених словах морфеми 起来 і 下去 вживаються не у власному безпосередньому значенні, тому їх часто називають суфіксами.

Дієслова, що вказують напрямок дії, мають широкий функціональний діапазон. Вони вживаються з дієсловами та прикметниками, здатні не тільки приєднуватися до дієслів у словниковій формі, але також поєднуватися з дієсловами у формі на 了. Іноді ці дієслова функціонують разом із фразеологічними одиницями:

- ⊙ 孩子们高兴得手舞足蹈起来. Діти почали стрибати від радості.

Односкладні (прості) дієслова, що вказують на напрямок дії

Дієслова, що позначають рух, орієнтований у просторі (т. зв. група 进): 进 (входити), 出 (виходити), 下 (спускатися), 上 shàng (підніматися), 回 (повертатися), 过 (проходити (через)), 起 (підніматися), 开 (відсунути убік)	Дієслова, що позначають рух по відношенню до того, хто говорить (т. зв. група 来): 来 (приходити) і 去 (йти):
走进 (входити, вступати) 跑进 (вбігти); 走出 (виходити), 跑出 (вибігти); 走下 (зійти (вниз)), 跑下 (втекти (вниз));	下雨了, 你进来吧. Пішов дощ, зайди всередину (той, що говорить усередині). 你从这个门去来. Виходь через ці двері (той, що говорить усередині)

走上 (зійти (на щось)),
跑上 (збігти (на щось));
走回 (прийти назад),
跑回 (прибігти назад);
走过 (перейти, підійти; пройти (крізь)),
跑过 (перебігти, підбігти; пробігти (через щось));
飞起 (злетіти, змити вгору),
升起 shēngqǐ (зійти; піднятися);
走开 (відійти),
跑开 (відбігти)

Усі ці дієслова можуть виступати у двох функціях:

- а) як самостійні дієслова;
- б) як модифікатори, що приєднуються до іншого дієслова й уточнюють напрямок дії, що позначається ним:
 - ⊙ 他来了。 Він прийшов (самостійне дієслово).
 - ⊙ 他跑来了。 Він прибіг сюди (модифікатор).

Якщо у реченні з присудком, вираженим дієсловом з модифікаторами 来 і 去, є додаток зі значенням місця, то додаток обов'язково ставиться перед модифікатором, як між двома частинами складеного дієслова. У таких реченнях суфікс 了 не ставиться, наприкінці ж пропозиції може стояти модальна частка 了:

- ⊙ 我常常到基辅去。 Я часто їжджу в Київ.
- ⊙ 快进家里来吧! Скоріше заходь додому!
- ⊙ 我们去吃饭, 拿出钱来。 Ми йдемо додому, діставай гроші.

Модифікаторами 来 та 去 бувають оформлені дієслова зі значенням «нести», «посилати», «передавати» тощо.

- ⊙ 我们寄一封信去。 Ми надішлемо листа.
- ⊙ 你带一些钱来吧。 Принеси з собою трохи грошей.

Додаток (об'єкт дії) може займати й іншу позицію — наприкінці речення після модифікаторів 来 або 去. Така позиція в основному характерна для дієслівного присудка, що позначає дію, що вже відбулася:

- 我们寄去了一封信。 Ми надіслали листа.
- 他带来了一些钱。 Він приніс трохи грошей.

За наявності додатка, що не позначає місце, дієслівний присудок може оформлятися суфіксом 了.

Коли додаток ставиться перед модифікатором 来 або 去, то суфіксом 了 оформляється основний компонент присудка.

Коли додаток (об'єкт дії) займає позицію після модифікатора, то суфікс 了 приєднується до 来 або 去, тобто оформляє все складне дієслово.

Двоскладові дієслова, що вказують на напрямок дії

Двоскладові дієслова, що вказують на напрямок дії, утворюються шляхом додавання модифікаторів 来 і 去 до модифікаторів групи 进. Такі двоскладові дієслова служать для уточнення напрямку руху та орієнтації у просторі щодо того, хто говорить.

Комбінації модифікаторів групи 来 з модифікаторами групи 进

—	来 (сюди (до того, хто говорить))	去 (туди (від мовця))
上 (вгору)	上来 (підніматись)	上去
下 (вниз)	下来 (спускатися)	下去
进 (всередину)	进来 (заходити)	进去
出 (назовні)	出来 (виходити)	出去
回 (назад)	回来 (повертатися)	回去
过 (через)	过来 (проходити)	过去
起 (вгору)	起来 (підніматися)	起去
开 (в сторону)	开来 (подавати / поїхати)	开去

Дієслова 起来, 开来 і 开去 мають обмежене вживання. Такі двоскладові дієслова-модифікатори слідуєть після смислових дієслів, що виражають найрізноманітніші відтінки руху:

— 走进来	входити (сюди)
— 走进去	входити (туди)
— 走出来	виходити (сюди)
— 走出去	виходити (туди)
— 走过来	переходити, підходити (сюди)
— 走过去	переходити, підходити (туди)
— 跑上来	прибігати нагору (сюди)
— 跑上去	прибігати нагору (туди)
— 跑下来	прибігати вниз (сюди)
— 跑下去	прибігати вниз (туди)
— 拿回来	принести назад (сюди)
— 拿回去	віднести назад (туди)
— 拿起来	підняти
— 站起来	встати, піднятися

半个小时以后他就走上来了。 Він пішов нагору ще пів години тому.

太阳落下去。 Сонце сіло.

他跑回去拿雨伞。 Він прибіг назад (туди) за парасолькою.

Дієслова з модифікатором 过 можуть залежно від контексту набувати таких значень: «перейти сюди / туди» (наприклад, через міст, вулицю тощо), «пройти повз у напрямку до того, хто говорить» або «пробігти повз щось, віддаляючись від того, хто говорить»:

我把信封翻过去。 Я перевернув конверт.

Деякі двоскладові модифікатори можуть вживатися з дієсловами, що не виражають пересування у просторі.

Модифікатор 出来 у поєднанні з дієсловами 看 (дивитися) і 听 (слухати) передає значення «визначити на вигляд», «визначити на слух», а з дієсловом 想 (думати) — «придумати»	我不能听出来。 Не можу зрозуміти на слух。 这个语法是谁想出来的? Хто придумав це правило?
Модифікатор 下去 при дієсловах, які не виражають пересування, передає значення продовження дії, а при прикметниках — посилення ознаки	你需要学习下去。 Вам потрібно продовжувати навчання [далі]。 这件事冷下去了。 Справа втратила актуальність (охолола)
Модифікатор 起来 може також поєднуватися з дієсловами, що не виражають пересування, та з прикметниками; у цьому випадку він відповідно передає значення початку дії та значення поступового наростання ознаки, а в поєднанні з дієсловом 想 (думати) — значення «згадати»	听了他说的话, 大家就笑了起来。 Почувши його слова, всі засміялися。 天气暖起来了。 Погода [поступово] стає теплішою。 我突然想起来。 Я раптово згадав.

Якщо після модифікатора 起来 стоїть прямий додаток, він ставиться між 起 та 来. Іноді як додатковий елемент використовується тільки 起, але в цьому випадку після нього обов'язково повинен стояти прямий додаток:

- 最近他又喝起酒。 Останнім часом він знову почав пити.

У реченнях, де присудком є дієслово зі складним модифікатором, часто вживається модальна частка 了; за відсутності додатка частку 了 можна поставити після дієслівної морфемі:

- 那个牌子已经拿下来了。 Ту табличку вже зняли.

Дієслова з модифікаторами напрямку, як і результативні дієслова, можуть приймати інфікси 得 або 不, що виражають можливість або неможливість виконання дії:

- 作业不太多, 我一个人也干得过来。 Домашнього завдання тут небагато, я й один упораюся.
- 他是谁, 我想不起来了。 Я не можу згадати, хто він.

Питальна форма

Питальна форма будується шляхом повтору дієслова з інфіксами 得 та 不:

- 他是哪国人, 你看得出来看不出来? Чи можеш ти визначити на вигляд, з якої він країни?

Заперечна форма

Заперечна форма будується за допомогою частки 没 (有), що ставиться перед дієсловом-присудком:

- 她没带来护照。 Я не взяв паспорт.

Заперечну частку 不 можна поставити лише в умовних реченнях:

- 他不过来我们这儿, 就不会这样。 Якщо б він не прийшов до нас, таке б не трапилось.

Комплемент зі значенням напрямку 开	
— вказує на спрямованість дії зі значенням «покинути / залишити / відійти»	他马上离开基辅。 Він скоро покине Київ
— означає результат зі значенням «поділ на частини»	切开蛋糕吧! Розріж тортик!
— розгладжувати, розпилювати	破开坚果 Pò kāi jiānguǒ 吧! Розколи горіх!

— розкривати / відчиняти щось	把窗户打开吧！ Відчини вікно！ 把书打开吧！ Розгортайте книжки！
— вказує на наявність достатнього простору для предмета	房子好大，你们都住开。 Дім дуже великий, ви всі поміститесь
— 看开 (не брати близько до серця)	这件事他看开了。 Цю справу він не взяв близько до серця
Комплемент зі значенням напрямку 到	
— вказує на спрямованість дії (на це місце)	请你来到基辅！ Запрошуємо тебе в Київ！ 车开到了你们家。 Машина під'їхала до вашого дому
— вказує, що дія відбулась / відбувається (до вказаної години)	汉语考试考到十一点钟才考完了。 Іспит з китайської закінчився лише об 11 годині
— означає результат	我看到妈妈了。 Я побачила маму。 他找到了学生证。 Він знайшов студентський квиток
Комплементи 开 і 下 означають «поділ на частини»	
开 вказує на те, що один предмет ділиться на частини: 他把苹果切开了。 Він розрізав яблуко	下 вказує на поділ предмета на великі та дрібні частини: 他把苹果切下了一大块儿。 Він відзрізав великий шматок яблука

Комплементи 开 та 起 означають «початок дії»	
开 вказує на стан зі значенням (початку дії) (перехід із стану спокою в стан руху): 小孩儿把脚碰伤 pèng shāng, 疼得哭开了。 Дитина забила ногу і заплакала від болю	起 вказує на рух (знизу вгору): 太阳已经升起来了。 Сонце вже встало

Вправи для закріплення матеріалу

Заповніть пропуски, використовуючи комплементи 来 / 去.

1. 我们下____吧。
2. 老师给学生带____书。
3. 孩子不在家，他跑幼儿园____了。
4. 爸爸给我送苹果手机____。
5. 我在楼上，你上楼____吧。
6. 我在楼下，你别上____。
7. 他买两斤苹果____。
8. 她从家带____了平板电脑。
9. 他进____时叼着一支烟。
10. 天要下雨了，我得赶紧把晒在阳台的衣服收进____。
11. 老师的话非常诚恳，可惜他没有听进____。
12. 你们都没____，他这句话大有文章。
13. 妈妈下班回____，有时捎带买些菜。
14. 时间过得真快，不知不觉一年又过____了。
15. 时间仓促，就要开车了，等我回____再跟你细说。

Заповніть пропуски, використовуючи комплементи 开/到 /上/下/进/出/回/过/起 та дієслова, де необхідно.

1. 我今天离____基辅。
2. 学生八点半来____大学。
3. 听____这个问题我决定帮助他。
4. 我走____外边，没找____我的汽车。
5. 小孩子从自行车跌____哭____了。
6. 她没想____我想____她。
7. 把门打____吧。

8. 我关____门。
9. 今年好多学生考____大学了。
10. 把芒果切____。
11. 小王爱____小美。
12. 门和窗严气正性，一点儿冷风也吹不____。
13. 小明考试终于考了分，他心花怒放地____了家。
14. 这个传统被这个班沿袭了____。
15. 我终于____，他要说的是他们的学校缺少长椅和矮凳的问题。

Перекладіть китайською мовою.

1. Не можу згадати, як звати цього хлопчика.
2. Ця людина має проблеми зі здоров'ям. Їй не можна пити алкоголь, проте останнім часом вона знов почала вживати горілку.
3. Коли Ван Лі побачив Мейлін, то одразу ж закохався в неї.
4. Сьогодні в Сергія день народження. Ми йому подарували смачний торт. Він його зараз буде розрізати, потім всі разом вип'ємо чаю й скуштуємо тортик.
5. На вулиці дме сильний вітер, швиденько зачини вікно, бо дуже холодно!
6. Нарешті він знайшов свій студентський квиток і паспорт!
7. Мама принесла трохи картоплі, хліба, молока та чаю.
8. Швиденько йди додому, треба робити домашнє завдання і лягати спати.
9. Викладач заніс книжки в аудиторію і пішов.
10. Я не можу зрозуміти на слух, що каже китаянка.

5.4. Комплемент ступеня 程度补语

Комплемент ступеня поєднується з присудком за допомогою структурної частки 得. Прислівники ступеня, такі як 很, 太, 真, 非常, 特别, часто використовуються перед комплементом ступеня, вираженого прикметником.

Схема речення з комплементом ступеня

Підмет + присудок + 得 + 很 / 太 / 真 / 非常 / 特别 + комплемент ступеня:

- 她穿得很漂亮。Вона гарно вбрана.
- 她睡得早, 起得晚。Вона засинає рано, а прокидається пізно.

Заперечна форма

Заперечна форма утворюється за допомогою частки 不, яка ставиться між присудком (зі структурною часткою 得) та комплементом.

Підмет + присудок + 得 + 不 + комплемент ступеня:

- 我写得不好。Я погано пишу.
- 他走得不快。Він ходить не швидко.

Якщо у реченні одночасно є додаток та комплемент ступеня, то їх порядок такий:

Підмет + присудок + додаток + повторення присудка 得 + комплемент ступеня:

- 他打篮球, 打得很好。Він дуже гарно грає у баскетбол.
- 妈妈做乌克兰菜, 做得很好吃。Мама смачно готує українські страви.

Комплемент зі значенням ступеня може використовуватися після прикметників і дієслів без 得. У таких реченнях у ролі комплемента часто використовується прислівник ступеня

极, дієслова 死, 坏, 多, 透Tou (вкрай / дуже), 远, 着了, 去了.

Комплемент зі значенням ступеня виражає емоції, почуття, психічний стан і використовується з відповідними присудками.

Постановка 了 після комплемента обов'язкова.

Підмет + присудок + комплемент + 了:

我饿死了, 想吃饭。Я дуже голодна, хочу їсти.

我妈妈漂亮极了! Моя мама найгарніша!

今天冷多了。Сьогодні занадто холодно.

Речення з комплементом зі значенням ступеня не мають заперечної форми.

Використання комплемента зі значенням ступеня

Комплементарні частки 极, 多 можуть передавати як негативне, так і позитивне значення	
极 (надзвичайно; вкрай; дуже): — 漂亮极了 (найгарніша); — 好吃极了 (найсмачніший); — 无聊极了 (найнудніший)	多 досить, сильно, дуже: 她力量强多了。Вона набагато сильніша. 多 використовується лише після прикметників: 好多了, 冷多了。
Комплементарні частки 死, 坏 використовуються здебільшого в негативному значенні, рідше — в позитивному	
死 (до смерті, смертельно, нагло, міцно): — 累死了 (зношений); — 好看死了 (шалено красивий); — 笑死了 (померти від сміху); — 热死了 (смертельно жарко)	坏 (вкрай, жахливо, страшно): 累坏了 (валитися з ніг від втоми) 乐坏了 (страшенно зрадіти) 气坏了 (луснути від злості) 饿坏了 (жахливо зголодніти) 吓坏了 (страшенно злякатися)

Комплементарні частки 透, 远 використовуються тільки в негативному значенні	
透 (вкрай, повністю, наскрізь): — 湿透了 промокнути (відси- ріти) наскрізь; — 饿透了 дуже зголодніти	远 (далеко, сильно; набагато); часто використовується після 差: 这个意思真差远了。 Сильно відрізняється за змістом

Дієслова 死, 坏, 多, 透 Tōu (вкрай / дуже), 远 також можуть використовуватися в ролі комплементів результату:

- 手机坏了。Мобільний зламався.
- 衣服湿透了。Одяг промок наскрізь.
- 我喝多了, 头疼。Я занадто багато випив, голова бо-
лить.
- 他把猪打死了。Він вбив свиню.

Комплемент ступеня з часткою 得 утворюється шляхом приєднання до присудка (вираженого дієсловом психічних станів або прикметником) частки 得 і однієї з комплементарних часток (很, 慌, 要命, 要是, 不得了, 不行).

Дієслово + 得 + 很 / 慌 / 要命 / 不得了 / 不行:

- 他累得很。Він дуже втомився.
- 他们高兴得要命。Вони були неймовірно раді.

Заперечна форма

При побудові заперечного речення комплемент ступеня або взагалі не використовується, або заперечення ставиться перед комплементарною частиною, а не перед основним дієсловом:

- 他不累。Він не втомився.
- 他累得不很。Він не був дуже втомлений.

Питальна форма

При побудові питального речення комплемент ступеня або взагалі не вживається, або змінюється форма комплемента, а не основного дієслова.

Питання ставиться безпосередньо до комплементарної частини:

- 他累吗? Він втомився?
- 他累不累? Він втомився?
- 他累得很不很? Він дуже втомився?

Перед комплементом ступеня не можна вживати прислівники: 很, 非常, 挺, 还, 最.

Не можна казати:

- 这个教室里热得很要命。

Правильно:

- 这个教室里热得要命。

Комплементарні частинки (комплемент ступеня зі структурною часткою 得)

很 (hěn) (дуже)	高兴得很 (дуже зрадіти) 冷得很 (дуже холодно) 高得很 (дуже високий)
慌 (huāng) (дуже, сильно, здо- рово, вкрай, страшно)	累得慌 (страшно втомився) 饿得慌 (страшно зголодніти) 闷得慌 mèn de huāng (яка нудь- га! що за туга!)
要命 (yàomìng) (вкрай, не- стерпно, до смерті)	热得要命 (вбивчо жарко) 慢得要命 (вбивчо повільно)
要死 (yàosǐ) (要死=要命) (вкрай, нестерпно, до смерті)	脏得要死 (вкрай брудно) 气得要死 (до смерті розсерди- тися)
不得了 (bù dé liǎo) (不得了= 非常) (вкрай, надзвичайно, страшно, неможливо)	痛得不得了 (неможливий (страшний) біль) 忙得不得了 (жах як втомився)
不行 (bùxíng) (不行=不得了) (нікуди не придатний, поганий)	累得不行 (дуже втомився) 爱得不行 (любити до боже- вілля)

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення з поданих слів.

1. 冻死了 天气 昨天 实际上
2. 高得很 这 山 座
3. 累得不行 以后 奶奶 收拾
4. 脏得要死 鞋子 孩子 后 回家
5. 很要命 高兴得 时 学生 假期
6. 极了 漂亮 我 女孩 那个 觉得
7. 慢得要命 写 同学们 作业 累 了
8. 妈妈 得 穿 漂亮 很
9. 今天 多了 天气 的 热
10. 下班 饿得慌 了 爸爸

Заповніть пропуски, використовуючи комплемент ступеня.

1. 小白兔浑身毛茸茸的, 可爱_____。
2. 如今的餐桌上, 飞禽走兽, 无所不有, 丰富_____。
3. 可怜的卖火柴的小女孩最后冻_____。
4. 这个人面目可憎, 讨厌_____。
5. 尽管时间紧, 任务重, 但你们也要注意劳逸结合, 别_____身体。
6. 因寡不敌众, 那三个警察还是被那帮人给_____。
7. 专做其它, 忙得_____, 老板最宠的人!
8. 我试着保持冷静, 不露声色, 尽管害怕得_____。
9. 实在_____, 我溜上床很快就睡着了。
10. 国庆日放的烟花花样千变万化, 看起来真是美丽_____!

Перекладіть китайською мовою.

1. Дідусь до смерті розсердився на онуків, тому що вони принесли додому десять котів і п'ять собак.
2. Шкода, що тут немає кондиціонера, бо тут вбивчо жарко.
3. Її хлопець дуже високий, напевно, його зріст 1 м 90 см.
4. Коли мама зайшла в дитячу кімнату, вона втратила свідомість, тому що було вкрай брудно.
5. У цій аудиторії нестерпно шумно, учні дуже неслухняні.
6. Вона вкрай розлючена, не чіпай її.
7. У дідуся страшенно болить голова, він дуже сильно втомився.
8. Будь ласка, увімкни кондиціонер, тут вбивчо спекотно.
9. Студенти були неймовірно раді тому, що завтра не буде тесту.
10. Ван занадто багато випив, у нього неймовірно болить голова. Йому необхідно випити ліки.

5.5. Комплемент тривалості 时量补语

Комплемент зі значенням часу вказує на тривалість дії або ситуації. У ролі комплемента зі значенням тривалості виступають слова, що означають проміжок часу (відповідають на питання «як довго?»): 天, 一年, 一会儿, 半天 тощо. Між присудком і комплементом використовуються видо-часові суфікси 了 і 过.

Підмет + присудок + 了 / 过 + комплемент зі значенням тривалості:

- 她上课了五个小时。Вона була на заняттях п'ять годин.
- 我们等了两天。Ми чекали два дні.
- 他在基辅住过五年。Він прожив у Києві п'ять років.

Комплемент зі значенням часу може використовуватись із дієслівно-об'єктними комплексами (跑步, 见面, 吃饭, 打电话, 睡觉, 唱歌, 跳舞, 洗澡 тощо).

Дієслівно-об'єктний комплекс (离合词) можуть використовуватись окремо, де комплемент зі значенням часу ставиться між дієслівною та іменниковою частинами.

Підмет + дієслівна основа + 了 + комплемент часу + (的) + іменникова основа:

- 他洗了半个小时 (的) 澡。Він приймав ванну пів години.

Частка 的 вказує на довготривалий характер дії, але її вживання є необов'язковим:

- 他每天跑十个小时 (的) 步。Він бігає по десять годин на день.
- 他们跳了三个小时 (的) 舞。Вони танцювали три години.

Дієслівна основа може дублюватися. Однак видо-часові суфікси 了 / 过 і комплемент часу ставляться після другого дієслова:

- 他当医生当了二十年。Він працює лікарем уже двадцять років.

Підмет + дієслово + іменникова основа + дієслово + аспектна частка 了 + комплемент часу:

- 她打电话打了一个小时。Вона проговорила по телефону цілу годину.

Однак двоскладові дієслова (结婚, 毕业, 休息, 运动 тощо) не можна розділяти й розривати аспектними частками 了 / 过. Також **двоскладові дієслова не можуть подвоюватись!**

Комплемент зі значенням часу може стояти після іменникової основи, при цьому в кінці вживається аспектна частка 了, часто з прислівником 已经.

Підмет + дієслівна основа + іменникова основа + 已经 + комплемент + (аспектна частка 了):

- 他跳舞已经一个小时了。Він танцює вже годину.
- 她当医生已经二十五年了。Вона працює лікарем уже двадцять п'ять років.

Аспектна частка 了 використовується, коли мова йде про конкретну ситуацію:

- 他上班十个小时了, 要休息。Він працює вже десять годин і потребує відпочинку.

З комплементом часу не можна використовувати конструкції, що вказують на тривалий час (正 / 在 / 正在.....呢), та службове слово 着.

Якщо додаток використовується вперше, то присудок подвоюється, а додаток ставиться між подвоєним присудком перед комплементом часу. Аспектна частка 了 ставиться після другого присудка.

Підмет + присудок 1 + додаток + присудок 1 + аспектна частка 了 + комплемент:

- 他学英语学了二十年。Він вивчав англійську мову двадцять років.
- 他们坐火车坐了六个小时。Вони їхали поїздом шість годин.

Якщо додаток означає людину (і виражений займенником або іменником), то він ставиться перед комплементом, а присудок не подвоюється

Підмет + присудок + аспектна частка 了 + додаток + комплемент + (аспектна частка 了):

- 我认识了她很久。Я знаю її вже давно.
- 我等了半个小时 (了)。Я чекав на неї пів години.

Якщо додаток означає людину (玛丽, 张老师, 小李), комплемент вказує на неозначений час (一会儿, 半天), то додаток може стояти як перед комплементом, так і після нього:

- 她等了玛丽半天。= 她等了半天玛丽。Вона довго чекала на Мері.

Якщо додаток означає предмет чи абстрактне поняття, то він ставиться після комплемента. Між додатком і комплементом можна поставити структурну частку 的, щоб підкреслити довготривалий характер дії.

Підмет + присудок + комплемент + (структурна частка 的) + додаток:

- 我看了一个半小时 (的) 京剧。Я дивився Пекінську оперу півтори години.
- 他学了十年 (的) 英语。Він вивчав англійську мову десять років.

Якщо додаток означає предмет і є темою висловлювання, то його можна поставити на початку речення.

Додаток + підмет + присудок + аспектна частка 了 + комплемент + (аспектна частка 了):

- 这本书我看了半天。Я читав цю книгу дуже довго.
- 这部电影我看了两个小时 (了)。Я дивився цей фільм дві години.

Також для підкреслення об'єкту дії можна сказати:

- 他汉语学了五年。Він вивчав китайську мову п'ять років.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення зі слів у дужках.
Використайте аспектну частку 了.

1. (一个小时 走 他们)
2. (学生 一个半小时 锻炼)
3. (她 过 住 在乌克兰 十年)
4. (运动员 跑步 两个小时)
5. (王教授 二十年 教)
6. (大家 都 问题 讨论 四个小时)
7. (她 十分钟 等我)
8. (玛丽 英语 学 十五年 学)
9. (这部电影 看 他们 一个小时)
10. (看 我 六个小时 的书 了)

Заповніть пропуски, використовуючи комплемент тривалості.

1. 他手工一天做的笨活没有机器半个_____做的好。
2. 一天即使只学习_____小时，一年就积累成三百六十_____小时。
3. 虽然我学开车两_____还没有拿到驾驶证，但我还是一如既往的努力去学车。
4. 请不要让一个_____的»从善如流«讲座。
5. 我们互相端详了好_____天，才辨认出对方来。
6. 他考虑了_____天，终于想出了个一箭双雕的好主意。
7. 努力了_____天，却只获得第三名，只能算是差强人意罢了。

8. 真扫兴，钓了_____天也没钓上一条鱼。
9. 经过_____天的奔波，我们终于到达了目的地。
10. 周洁和王春旭同龄，27岁的他们已经结婚两_____了。

Перекладіть китайською мовою.

1. Не чіпай мене, я дуже злий. Я її чекав три години!
2. Це чудова людина, я його знаю дуже давно.
3. Вони щодня плавають півтори години.
4. Вся сім'я перед Великоднем прибирала пів дня.
5. Ми дивилися Пекінську оперу 20 хвилин, але згодом вирішили піти в кінотеатр на новий мультфільм.
6. Студенти вивчали англійську мову одинадцять років.
7. Вчитель Лі дуже давно знайомий із професором Вей.
8. Вона працювала понаднормово 4 години, тепер їй треба виспатись.
9. Мері вивчала китайську мову 2 роки.
10. Вони щодня вивчали ієрогліфи по десять годин.

5.6. Комплемент кількості 数量补语

Комплемент кількості — це комплемент, який вказує на кількісну різницю двох об'єктів, що порівнюються. Він вживається після присудка, що виражений прикметником. Комплемент кількості може бути виражений числівником або такими словами, як 一些, 一点儿, 多了, 得多:

- 这件毛衣比那件贵。Цей светр дорожчий за той.
- 这杯咖啡比那杯贵十块钱。Ця чашка кави на десять доларів дорожча за ту.
- 这种苹果比那种便宜得多。Цей сорт яблук набагато дешевший за той.

У реченні другий об'єкт порівняння може опускатися, але він має бути на увазі:

- 我觉得他的钱包(比我的)贵多了。Я думаю, що його гаманець набагато дорожчий (ніж мій).
- 我今天(比我昨天)好多了。Мені сьогодні набагато краще (ніж вчора).

Питальні речення утворюються за допомогою займенників 多少, 几:

- 这件衣服 (比那件) 贵多少? На скільки дорожча ця сукня (ніж та)?
- 这种苹果(比那钟)重几斤? Скільки фунтів важить цей сорт яблук (порівняно з тим сортом)?

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

1. 比我四岁她大
2. 衣服 这件 那件 比 五十块钱 贵
3. 觉得 我们 他的 课本 多了 好
4. 身体 现在 我 的 一些 好
5. 儿子 目前 努力学习 很, 好多了 所以说 成绩 他的
6. 瘦 她 我 比 一点
7. 女儿 他的 儿子 你的 小 比 三个月
8. 他 以前的 作品 比 现在的 便宜 多了
9. 得多 这个故事 比 莎士比亚的 作品 中的 故事 还要 悲惨 一些
10. 可贵 多了 但是 低 膨胀的 玻璃 比 碱 石灰 玻璃

Заповніть пропуски, використовуючи комплемент кількості.

1. 这件事情比一袋烟的损失重要____, 她不能不弄个一清二白。
2. 不敢说万事亨通, 反正是您这万事不通强_____。
3. 中国的男人数目比女人多_____。
4. 防水纤维短裤比塑料短裤贵_____。
5. 外面城里叫红豆,比青菜贵_____。
6. _____比昨天好, 就是希望。
7. 豆子比_____更加大了些。
8. 亲爱的, 我对你的爱, 永远比_____多一点。
9. 小明今天买的水果比_____买的新鲜!
10. 今天的天气比_____差多了。

Перекладіть китайською мовою.

1. Цього року весна набагато тепліша, ніж минулого.
2. Літо минулого року трохи холодніше, ніж цього року.
3. Цей підручник занадто дорогий. Мені треба пошукати дешевший підручник, тому що я ще хочу купити словник.
4. Цей сорт яблук дорожчий за той на 15 гривень.
5. Ця диня важча за ту на 3 кілограми.
6. Студенти прийшли до аудиторії набагато раніше за викладача.
7. Сьогодні бабуся почувається трохи краще.
8. Ці джинси трохи коротші за ті.
9. Цей светр дорожчий за светр подруги на 100 юанів.
10. Цей хліб набагато дорожчий.

5.7. Комплемент кратності 动量补语

Комплемент кратності — це комплемент, який вказує на те, скільки разів повторювалася дія. Він виражений числівником з лічильним словом для дієслів (动量词) та ставиться одразу після присудка, до якого відноситься:

- 这本书早先出版过一次。Ця книга вже один раз видавалася раніше.
- 这部外国名著我已经通读过两遍了。Я двічі перечитав цей відомий зарубіжний роман.
- 我们设法推辞,但最后还是和他们一起吃了一顿饭。Ми спробували відмовитися, але зрештою повечеряли з ними.

Якщо додаток виражений особовим займенником, то він вживається після присудка:

- 小华连续三次被评为市级三好学生。Сяохуа тричі поспіль була названа однією з найкращих учениць міста.

Якщо додаток є власною назвою, то він може вживатися або перед, або після комплемента кратності:

- 我去了两次史坦格佛的演奏会。=我去了史坦格佛的演奏会两次。Я відвідала два сольні концерти Стенджерфорда.

До найбільш вживаних лічильних слів до дієслова відносяться: 次, 遍, 趟, 回, 番, 顿, 下几. Усі вони перекладаються як «раз». Крім того, в ролі рахувальних слів можуть вживатися деякі іменники, які за значенням тісно пов'язані з дієсловом.

Наприклад: 看一眼, 吃一口, 说一声.

- 我们不能像小白兔吃饭那样赚钱, 吃一口就放下, 那样最终会被别人吃掉。Ми не можемо заробляти гроші, як маленький білий кролик, який їсть, відкушує, а потім відкладає, інакше врешті-решт нас з'їдять інші.

- 总是对他索取，却不曾说一声谢谢，你是他的骄傲，也是他最放不下的人。Ти завжди щось у нього про-
сиш, але ніколи не кажеш йому дякую. Ти — його гор-
дість і людина, яку він ніяк не може відпустити.
- 当你落寞惆怅时，看一眼满目青翠，闻一下香沁心
脾，心里得到恬适不会孤单。Коли відчуваєш самот-
ність і меланхолію, поглянь, як навколо зелено, вдих-
ни освіжаючий аромат, і ти відчуєш себе спокійно та
вже будеш не один.

Вправи для закріплення матеріалу

**Складіть речення, використовуючи подані слова
або словосполучення.**

1. 草草 我 看了一遍, 就 把 书 还 了 给他
2. 辛苦 这 件事儿 还 得 你 跑 一趟
3. 劝告 听从 他的, 去了 我 一趟 邮局
4. 一年 之 计 在于 晨, 等 别 闹钟 响 三遍
5. 三次 班长 提议过, 但 都 没有 同学们 的 注意 引起
6. 司机 手疾眼快, 及时 刹车, 一次 事故 避免了
7. 把 话 老师 重复了 一遍
8. 今年 村里 闹了 一次 百年 遇的洪灾 不
9. 同学 每周 更换 一次 座位 我们班的
10. 把 重点 部分 着重 看了一遍 他

**Заповніть пропуски, використовуючи комплемент
кратності.**

1. 他似乎每个星期天, 都会回家一_____。
2. 我前年去过一_____北京, 后来再也没有去。
3. 你要多找他谈谈心, 必要时可以进行一_____家访。
4. 我给你们介绍一_____, 这位是新同学, 是我的同屋。
5. 我数了一_____, 这里有八块石头。
6. 我们乘兴去了一_____展览馆。
7. 老师的一_____话, 深深打动了我们的心。
8. 您的一_____教导, 使我顿时明白了许多道理。
9. 鹅卵石, 每滚动一_____, 都做一_____休整。
10. 这件事姑且存而不论, 让我们先去一_____办公室再说。

Перекладіть китайською мовою.

1. Цей журнал купували вже тричі.
2. Студенти двічі перечитали текст і зрозуміли головну думку письменника.
3. Вчитель Лі їздив до Києва чотири рази. Він дуже любить столицю України.
4. Ми всі дуже голодні, бо їли сьогодні лише один раз.
5. Іноземні студенти відвідали два музеї в Пекіні. Тепер вони хочуть подивитися всі відомі визначні місця столиці Китаю.
6. Мій друг захворів, у нього висока температура, і він вже двічі відвідав лікарню.
7. Відповідаючи на запитання, уважно їх читайте та не проглядайте їх поспішно, перш ніж почати говорити.
8. На цьому стадіоні відбулися дві великі спортивні події.
9. Я легко довіряю іншим. Якщо ти скажеш неправду двічі, я повірю.
10. Я тричі передивилась цей корейський серіал. Він чудовий і дуже цікавий.

5.8. Комплемент стану 状态补语

Комплемент стану — це комплемент, який вводить оцінне або описове пояснення результату дії. Завжди відповідає на питання «як?», «яким чином?» Речення з комплементом стану будуються за такими схемами:

- 主语-谓语-得-补语 他唱得很好听。Він співає гарно.
- 主语-谓语1-宾语-谓语2-得-补语 他唱歌唱得很好听。Він співає гарно.
- 主语-宾语-谓语-得-补语 他歌唱得很好听。Він співає гарно.

Перша схема побудови речення використовується, коли відсутній додаток після дієслова.

Друга та третя схеми використовуються, коли в реченні є дієслівно-об'єктна конструкція.

Дієслівно-об'єктні конструкції — це комбінації слів, де перше слово є дієсловом, а друге — об'єктом, на який спрямована дія (додаток до дієслова). У такому випадку треба або подвоїти дієслово, або поставити об'єкт перед дієсловом.

Якщо в реченні з подвоєнням присудка використовуються прислівники 也、都、一定, то вони ставляться або перед другим присудком, або після частки 得:

- 这出戏唱得太好了,令人拍案叫绝。这出戏唱歌唱得太好了,令人拍案叫绝。Цю п'єсу заспівали так добре, що це було неймовірно.
- 火车跑得快,全靠车头带。火车跑得都很快,全靠车头带。Поїзд їде швидко через локомотив.
- 大学生说话一定说得很清楚。大学生说话说得一定很清楚。Студенти повинні говорити дуже чітко.

Якщо в реченні з подвоєнням присудка вживаються модальні дієслова, то вони ставляться перед другим присудком:

王明写文章应该写得很好。Ван Мін має дуже гарно писати статті.

Іноді легко відрізнити дієслово від об'єкта: 唱歌 (співати пісню) (唱 (співати) + 歌 (пісню)), 吃饭 (吃 (їсти) + 饭 (їжу)), а іноді об'єктна частина не є очевидною — 睡觉 (досл. «спати сон»), 游泳 (досл. «плавати плавання») тощо.

Найбільш уживані дієслівно-об'єктні конструкції (离合动词):

见面、帮忙、说话、理发、抽烟 (吸烟)、起床、洗澡、吃饭、睡觉、唱歌、跳舞、教书、上课、下课、考试、开学、游泳、跑步、散步、打球、踢球、发烧、看病、住院、打针、扎针、排队、过期、罚款、刷牙、道歉、招手、举手、照相、打工、开会、请假、生气、聊天儿、离婚、结婚、骑马、报名、过夜、帮忙、请假。

Дієслова, які не є дієслівно-об'єктною конструкцією (不是离合词):

复习、预习、练习、联系、介绍、解释、调查、表示、表达、旅行、旅游、游览、准备、描写、判断

Комплемент стану може бути поширеним та непоширеним. Непоширений комплемент стану виражений словом, або простим словосполученням, що позначає стан дії:

- 这次新年过得很愉快。Цього разу я чудово зустрів Новий рік.
- 别看他长得丑丑陋陋，心地却很善良。Хоча він виглядає потворним, у нього добре серце.
- 我中文说得很流利。Я вільно розмовляю китайською.
- 我每天起得很早，睡得很晚。Я щодня встаю рано й лягаю спати пізно.

Поширений комплемент стану може бути виражений словосполученням, реченням, фразеологічними одиницями, сталими виразами, деякими іншими комплементами:

- 我高兴得跳起来。Я стрибав від радості.
- 学生困得睁不开眼。Студент був такий сонний, що не міг розплющити очей.

- 她写汉字写得太好看了。Вона так гарно пише китайські ієрогліфи.
- 她穿得这件毛衣挺美丽的。Светр, який вона носить, дуже гарний.

За допомогою комплемента стану можна з двох простих речень, одне з яких позначає причину, друге — наслідки, побудувати одне, що є ознакою більш високого рівня володіння китайською мовою.

- 她很伤心。她不知道怎么办。= 她伤心得不知道怎么办。Вона так засмучена, що не знає, що робити.
- 他很累。他想睡觉。= 他累得想睡觉。Він так втомився, що хоче спати

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

1. 爸爸 从 澳大利亚 回来了, 喜出望外 高兴得 我
2. 真好 小红的 毛笔 字 写得 , 练习 可见 平时 经常
3. 说得 他 挺 含糊, 我 不 是 什么 意思 明白
4. 说得 他 虽然 很 婉转, 明确的 但 意思 是
5. 她 上气不接下气 跑得, 断断续续的 说话
6. 一模一样 这 对 孪生 姐妹 长得 , 谁 是 姐姐 谁 是 妹妹 分不清
7. 长得 姐姐 漂亮, 又 有 文化, 在 村里 算得上 百里挑一 的 好姑娘
8. 眉清目秀 这 小 伙子 长得 , 一表人才
9. 写得 你的 字 太 难看了, 练习 以后 要 好好
10. 高兴得 他 不得了, 不由得 抚掌 大笑

Заповніть пропуски, використовуючи комплемент стану.

1. 老师_____哈哈大笑。
2. 他将此首歌_____如此响遏行云, 把作者原义表露无遗。
3. 怕同学们接受不了, 老师故意把话_____很委婉。
4. 枪声一响, 这些小流氓立刻如鸟兽散, _____无影无踪。
5. 田野里的庄稼_____密密层层的, 今年一定会有好收成。
6. 这小孩子_____可真乖巧!
7. 不是因为我_____太快, 而是因为你_____太慢。
8. 她在歌声里倾注了自己的喜怒哀乐, 因而_____特别有感情。
9. 我以前作业_____乱七八糟的, 现在好多了。
10. 我们在拔河比赛中赢了, 大家_____一蹦三尺高。

Перекладіть китайською мовою.

1. Він дуже сильний і гарний.
2. Хоча він з Шанхаю, він вільно розмовляє путунхуа.
3. Він говорив так переконливо, що в це неможливо було не повірити.
4. Я думаю, що те, що він сказав, має сенс і може бути правдою.
5. Діти співають дуже гарно.
6. Те, що ти кажеш, — брехня!
7. Подивись як Сяо Ван виросла й стала красунею.
8. Кожного ранку він із другом повільно бігає в парку поблизу дому.
9. Як гадаєш, хто бігає швидше: лев чи тигр?
10. Він так багато працював, що втомився.

Підмет + 把 + прямий додаток + дієслово + інші члени речення:

- 我把衣服洗了。Я виправ одяг.
- 他把电视修好了。Він полагодив телевізор.

Звичайна форма (Підмет + Присудок + Додаток)	Прийменник 把 (Інверсія прямого додатка)
1.他看完了这部电影。	1. 他把这部电影看完了。Він подивився цей фільм.
2. 他喝了药。	2. 他把药喝了。Він прийняв ліки.
3. 他吃了米饭。	3. 他把米饭吃了。Він з'їв рис.
4. 他在银行里存钱。	4. 他把钱存在银行里。Він зберігає гроші в банку.

Ієрогліф «把» не має ніякого перекладу. Він використовується лише для того, щоб винести наперед додаток.

У реченнях з 把 (bǎ) після дієслова повинні бути інші члени речення. Це можуть бути: додаток результату, додаток стану, додаток напрямку, додаток, що виражений дієслівним рахувальним словом (一下), аспектна частка, дієслівно-об'єктна структура тощо. Вони всі мають значення *результату*.

- Додаток результату:
 - 他把衣服洗完了。Він закінчив прати одяг.
 - Додаток стану:
 - 他把衣服洗得很干净。Він виправ одяг начисто.
 - Додаток напрямку:
 - 他把衣服取回来了。Він забрав свій одяг назад.
 - Додаток, що виражений дієслівним рахувальним словом (一下):
 - 你把衣服洗一下吧。Будь ласка, випери свій одяг.
 - Аспектна частка:
 - 他把那件红衣服丢了。Він загубив червону сукню.
 - Аспектна частка:
 - 把这件衣服留着吧，以后孩子可以穿。Збережи цю сукню, щоб дитина могла носити її в майбутньому.
 - Аспектна частка:
 - 他把新买的衣服数过了，一共六件。Він порахував новий одяг, який купив; загалом було шість одиниць одягу.
 - Дієслівно-об'єктна конструкція:
 - 他把好消息告诉了老师。Він повідомив учителю гарну новину.
- Додаток в реченнях з 把 (bǎ) є конкретним:
- 你把这件衣服交给我吧！Будь ласка, дай мені цю сукню!
 - 他把门关上了。Він зачинив двері.
 - 外面下雨，你把我的伞带上吧。Надворі дощ, будь ласка, візьміть мою парасольку.

Основне дієслово в реченні з 把 (bǎ) повинно бути дієсловом *руху*. Ці дії, що виражені дієсловом, повинні змінити об'єкт, а також створити певний результат. Це дієслова: 打, 洗, 穿, 拉, 抓, 准备, 打扮 та ін.

Деякі дієслова, що виражають існування, взаємозв'язок, вчинок або психічну діяльність, *не можуть* використовуватися

в реченнях з 把: 有, 在, 姓 (називати), 是, 为, 像 (бути схожим), 觉得, 合作, 服务, 认为, 知道 тощо.

Заперечення з 把 (bǎ)

У реченнях з 把 (bǎ) заперечні частки 不, 没, 不要, 别 і модальне дієслово ставимо перед 把 (рис. 1).

№	Підмет	(不/没/别/不要)	Модальне дієслово	把	Додаток	Присудок	Інші елементи
1.	他			把	昨天剩的饺子	吃	了。
2.	我			把	脏衣服	洗	了。
3.	我			把	这件事情	交待	清楚了。
4.	他	不	应该	把	我炒的饭	吃	完。
5.	你		能不能	把	那把红椅子	搬	出来。
6.	我		得	把	这些衣服	放	进去。
7.	你们		应该	把	这些字	写	十遍。
8.	你们	别/不要		把	我们的书	放	在这儿。
9.	我		要	把	这幅画	贴	到墙上。
10.	他	没		把	今天的作业	交	给老师。
11.	你		需要	把	洗干净的鸡肉	切	成。
12.	他			把	“太”	写	成“大”了。
13.	你			把	这件衣服	洗	(一) 洗。
14.	他			把	地	扫	了扫。
15.	你们			把	衣橱	整理	一下。

Рис. 1. Заперечення з 把 (bǎ)

- 把练习做完, 我不去看电影。Я не піду в кіно, після того, як я закінчу свої вправи.
- 他没把钥匙放在我这儿。Він не залишав мені ключа.
- 刮风了, 得把窗户关上! Вітряно, нам треба зачинити вікна!
- 我不应该把这么重要的事忘了。Я не повинен був забувати таку важливу річ.
- 别把衣服挂在这儿! Не вішайте тут свій одяг!

Прийменник 把 (bǎ) не можна використовувати:

1. У реченнях з дієсловами наявності або володіння, у конструкціях уподібнення: 在, 是, 有, 属于, 存在, 像.

2. У реченнях з присудком, вираженим модальним дієсловом: 要, 想, 能, 可以, 会, 应该.

3. У реченнях з дієсловами сприйняття, почуттів: 生气, 知道, 同意, 觉得, 希望, 喜欢, 要求, 看见, 怕.

4. У реченнях з дієсловами напрямку руху або положення тіла: 去, 来, 上, 下, 进, 出, 回, 过, 起, 到, 站, 坐, 躺.

5. У реченнях з дієсловами, що означають початок, продовження, кінець: 开始, 继续, 出发, 完.

Присудок у реченні з прийменником 把 не може використовуватися окремо.

Після присудка ставляться постпозиційні суфікси присудка (完, 上, 走, 起, 来, 到, 坏, 成, 住, 去), результативні форми дієслова (着, 了), подвоєння дієслів (看看, 包包), дієслівні рахувальні слова (一遍, 一下, 一小时, 一会儿) і додаток:

- 你把照片给我看看。Покажи мені фото.
- 把你等一会儿。Почекай нас трохи.
- 你把机票拿着。Тримай квитки на літак.
- 你把钱给服务员吧。Будь ласка, дай гроші офіціанту.
- 你把房子收拾收拾吧。Будь ласка, прибери в будинку.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення зі слів у дужках.

1. (了 丢 钱包 朋友 他的 把)
2. (借 玛丽 给 把 我 汽车)
3. (把 我 报纸 书架 在了 放)
4. (把 不 做完 练习, 出去 我 不 玩儿)
5. (过来 开 把 你 汽车)
6. (把 新 手提电脑 在 放 桌子上)
7. (别 钱包 把 丢了)
8. (要 把 你 吃 药)
9. (我 新 衣服 洗干净 把)
10. (一杯 茶 把 拿好)

Заповніть пропуски, використовуючи прийменник 把, відповідні дієслова та інші члени речення.

1. ____ 这件衣服 ____ 吧!
2. ____ 这个手机 ____ 卧室里!
3. 他 ____ 这本书 ____ 桌子上了。
4. 快 ____ 病人 ____ 医院去吧!
5. 父母是什么时候 ____ 信你的?
6. 我 ____ 作业 ____ 了。
7. 他 ____ 门 ____ 了。
8. 我 ____ 画 ____ 了。
9. 我们 ____ 衣服 ____ 了。
10. 他们 ____ 新毛衣 ____ 了。

Складіть речення із поданих слів, використовуючи прийменник 把.

1. 手机 放在
2. 衣服 洗干净
3. 门 开
4. 事情 告诉
5. 玩具 修好
6. 宫保鸡丁 吃完
7. 电视剧 看完
8. 练习 做完
9. 咖啡 喝完
10. 菜 吃完

Перекладіть китайською мовою.

1. Ти можеш припаркувати машину тут.
2. Будь ласка, зачини вікно. Мені дуже холодно.
3. Тато випив філіжанку кави. Сьогодні він вже не може пити каву.
4. Вони не хочуть нікому про це розповідати.
5. Запиши ці нові ієрогліфи в зошит.
6. Скажіть, будь ласка, кому Сяо Лі повинен надіслати електронного листа?
7. Ніхто не бажає купувати такі дорогі речі цих відомих брендів.
8. Дочитай курсову роботу до кінця, інакше не будеш знати відповіді на питання професорів.
9. Відчини вікно, тут дуже жарко.
10. Поклади книжку на стіл.

7 ПАСИВНИЙ СТАН У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Речення з простим дієслівним присудком у пасивному стані має такий порядок слів:

Підмет (суб'єкт)	Пасивний маркер	Додаток (об'єкт)	Присудок
蛋糕	被	我妈妈	吃掉了。

杯子被他打破了。Разбита ним чашка。
 钱被爸爸赚了。Зароблені татом гроші。
 水果被我吃了。З'їдені мною фрукти。
 雨伞被我拿去了。Я взяла парасольку。
 肉被狗吃了。М'ясо з'їв пес.

形式 例句	受事者	“被”前面的 成分	被	施事者	动词	动词后面的成分
1	她的咖啡		被	她弟弟	喝	了
2	他的车	没	被	人	撞	过
3	她	不想	被	别人	盯	着
4	他	不会	被	警察	抓	到的
5	我的东西	全	被		拿	出去了
6	他的玩具	都	被	他爸爸	锁	在柜子里了
7	他	也	被	他们	吓	得出了一身冷汗
8	那个员工	已经	被	老板	批评	了两次了
9	谁	都不愿意	被		误解	

Використання пасивних маркерів 叫, 让 та 被 характерне для розмовної мови 白话.

До того ж негативний відтінок за використання 叫, 让 виражений слабше або може зовсім бути відсутнім. 让 та 叫 вказують на те, що об'єкт дії піддався якомусь впливу і зазнав змін.

Об'єкт + Суб'єкт + Дієслово + Інші елементи:

他叫 / 让狗咬了。Він покусаний собакою.

我的车叫 / 让哥哥开去了。Мою машину забрав брат.

При використанні маркера 由 присудок не означає фізичну дію на предмет, позначений підметом:

- 会议的准备工作由我负责。За підготовку до конференції відповідаю я.

У письмовій та офіційній розмовній мовах для вираження пасиву використовуються також запозичена з вен'янню конструкція «为...所...»:

- 这位医生为乌克兰人所以喜闻乐见。Цього лікаря люблять українці.
- 问题为我们所解决了。Проблеми вирішені нами.

Інколи маркер 为 може бути змінений на 被:

- 论文被教授所研究着。Курсова робота розглядається професором.

Порядок слів у пасивних реченнях без додатка 1

Підмет (суб'єкт)	Пасивний маркер	Присудок
牛奶	被	喝了。

- 问题为解决了。Проблему вирішено.
- 汉堡包被吃了。Гамбургер був з'їдений.
- 作业被写完了。Домашнє завдання виконане.
- 课文被翻译了。Текст перекладений.

Пасивні конструкції без додатка допустимі в реченнях з маркером 被. Маркери 叫 чи 让 обов'язково вимагають наявності **додатка** і не можуть безпосередньо передувати дієслову-присудку.

Заперечна форма з пасивними маркерами 叫 / 让 / 被 没 (有)

- 孩子没被吓坏。Дитина не була налякана.

Заперечну частку 不 або аспектну частку 了 використовувати не можна!

Також зустрічаються випадки, коли в пасивному реченні опускається підмет. Порядок слів в таких реченнях:

Пасивний маркер	Додаток (об'єкт)	Дієслово
被	她	掉了。

被别人欺骗了。Обдурений сторонніми людьми.
对话被学好了。Діалог вивчений.

Додаток в таких реченнях — це або **дійова особа**, або **джерело дії**.

Речення, що містять уточнюючу конструкцію «是.....的», є активними, проте ми перекладаємо їх українською як пасивні:

- 那本书是他买的。Та книжка куплена ним.
- 这杯咖啡是她喝的。Ця філіжанка кави випита нею.

Заперечення в пасивному стані

Заперечні та сполучні частки ставляться перед дієсловом, що виражене пасивним станом.

Найчастіше використовується заперечна частка 没 (有), оскільки речення, що позначають пасивний стан, зазвичай (але не завжди!) виражають стан, що вже наступив.

- 他没有被打死。Він не вбитий.
- 我们的事还没被完成。Наша справа ще не завершена.

У пасивному реченні обставина ставиться в кінці речення, після присудка.

Підмет	Пасивний маркер	Присудок	Обставина
电脑	被 (був)	装 (вміщений)	在包里。

Обставина також стоїть у кінці речення, однак перед нею стоять інші члени речення (додаток з пасивним маркером і присудок), при цьому обставина відділяється від присудка службовим словом 得:

Підмет	Пасивний маркер	Додаток	Присудок	Службове слово	Обставина
这些话	被	我	听	得	清清楚楚。

Пасивні маркери можуть поєднуватися з видо-часовими афіксами, найчастіше із аспектними частками 了, 过. Такі поєднання виражають значення:

1. Аспектна частка 了 вказує не лише на результативність, а й на завершеність дії:

- 工作被做完了。Робота вже закінчена.

2. Аспектна частка 过 означає завершеність дії і в даному випадку — одноразово повторювану дію в минулому:

- 她被选为班长过。Її було обрано старостою.

Вправи для закріплення матеріалу

Перебудуйте речення в пасиві, використовуючи пасивний маркер 被.

1. 朋友吃掉了油炸土豆条。
2. 我们吃掉了汉堡包。
3. 雨水淋湿了我的皮鞋。
4. 大哥喝了这瓶啤酒。
5. 我的女性朋友买去了香奈儿包包。
6. 他偷走了爸爸的车。
7. 奶奶吃鱼，也喝汤。
8. 我看书。
9. 妈妈吃菜。
10. 弟弟打扫房间。

Складіть речення у пасивному стані, використовуючи подані слова та пасивні маркери.

1. 他的病 医生 治好了
2. 玛丽亚 丢了 自行车
3. 啤酒 喝了 我们 都
4. 很多书 我 借来了 从图书馆
5. 电脑 用 不能, 没 修好 还
6. 孩子 玩具 玩儿 被
7. 电脑游戏 我的朋友 被 玩儿
8. 他 老师 批评 了 被
9. 我 朋友 被 骗 了
10. 这本书 教授 被 了 写

Заповніть пропуски, використовуючи пасивні маркери.

1. 我_____大海波澜壮阔的景象所深深陶醉了。
2. 不是我愿意饮鸩止渴，可我_____逼入绝境了啊！
3. 其他_____金融危机重创过的国家也似乎也峰回路转。
4. 他_____王老师的事迹感动得热泪盈眶。
5. 他_____激怒了，简直就像一头咆哮的狮子。
6. 我_____父爱的暖流紧紧包围，顿时泪如雨下。
7. 他_____取消了考试资格。
8. 出外打工的她_____拐骗了。
9. 你没_____那老把戏给骗了吧？
10. 我_____她那真诚的心意深深感动了。

Перекладіть китайською мовою:

1. Дитина нарешті випила ліки.
2. Книжка повинна бути прочитана тобою до кінця!
3. Якщо домашнє завдання не виконане — ти не підеш гуляти.
4. Усе вино вони випили до останньої краплі.
5. Усю рибу вдома з'їли.
6. Гамбургери з'їли діти.
7. Проблеми не вирішуються самі.
8. Наш підручник забрав викладач.
9. Ці вправи ще не виконані, там треба ще пів години, щоб доробити вправи до кінця.
10. Текст перекладений студентами.
11. Домашнє завдання виконане учнями.
12. На дні народження торт з'їли діти.
13. Ці книжки подарували батьки.
14. Нам купили пляшку води.
15. Діти малювали картини.

КАУЗАТИВНІ (АБО СПОНУКАЛЬНІ)
ДІЄСЛОВА

.....

Каузативні (або спонукальні) — дієслова, що виражають спонукання, змушення або надання можливості комусь іншому виконати дію. Інакше кажучи, дієслова зі значенням спонукання до дії.

Різниця між модальним і каузативним дієсловом

Різносуб'єктність — це поняття, що описує ситуацію, за якої дія або процес виконуються різними учасниками (суб'єктами), а не однією особою.

Суб'єкт каузації — підмет — найчастіше іменники, що означають назви істот, так само як і об'єкт каузації, який одночасно є суб'єктом другого дієслова. Це друге дієслово у свою чергу може керувати своїми додатками. Такі речення називаються речення з послідовним зв'язком.

До каузативних дієслів відносяться:

请	просити (зробити щось), запрошувати
让	спонукати, веліти
叫	просити, дозволяти, веліти
要	вимагати (від когось) зробити щось
使	дати, дозволити, надіслати
允许 yǔn xǔ	дозволяти

令	наказувати
帮助	допомагати
妨碍 fáng ài	заважати, перешкоджати
委托 wěi tuō	доручати
迫使 pò shǐ	змушувати
劝 quàn	вмовляти, радити
建议	радити, рекомендувати
禁止	забороняти
要求	вимагати
号召	закликати та ін.

Каузативні дієслова виступають складовою частиною в каузативних конструкціях, утворених за схемою:

Суб'єкт каузації	Каузативна дія	Об'єкт каузації	Дія, до якої казують
Підмет (хто?)	Присудок 1 (спонукає)	Додаток (кого?)	Присудок 2 (що робити?)
父亲	让	我	走进。

Після другого присудка можливі доповнення до нього:

- 父亲让我走进房间里。Батько попросив мене зайти до кімнати.

Друге дієслово наділене майже всіма предикативними властивостями:

— воно може мати біля себе додаток (прямий чи непрямий);

— різні обставини тощо.

Однак друге дієслово не може приймати після себе модальне дієслово. Модальне дієслово в китайській мові ставиться завжди на початку всієї групи присудків, оскільки складає частину присудка і не може відноситися до дієслова, що не є дієсловом речення:

- 让我试试! Дозвольте / дайте мені спробувати!
- 不要让等你! Не змушуйте людей чекати на вас!
- 让我想一想! Дайте / дозвольте мені подумати!
- 她请老师帮助她。Вона попросила вчителя допомогти їй.
- 能不能请你帮个忙? Ви б не могли мені допомогти?
- 叫我怎么办, 我就怎么办。Як мені накажуть, так я і зроблю.

Різниця між дієсловами 请 та 让

Обидва дієслова перекладаються як «спонукати, просити». Проте 请 звучить м'якше, а також має значення «запрошувати». Водночас 让 разом із заперечною часткою 不 означає «не дозволяти».

Вибір дієслова 请 та 让 залежить також від характеру підмета. Від першої особи завжди використовується 请.

У таких реченнях першим дієсловом зазвичай виступає дієслово 有 (мати). Це дієслово вводить слово, що означає предмет (особу), про який раніше не згадувалось і який є новим для співрозмовника. У другій частині речення конкретизується повідомлення про цей предмет (особу):

- 我有一个朋友说汉语。У мене є друг, який уміє говорити китайською.
- 那里有一个人等着你。Там на тебе хтось чекає.
- 今天有两个学生没来上课。Сьогодні двоє студентів не прийшли на заняття.

Після маркерів каузації 使, 令, 让, 请, 要, 叫, 给 та ін. **не можна!** використовувати видо-часові суфікси 了、过, 着.

Заперечена форма каузативних дієслів

Використовуємо заперечну частку 不. Під час вираження заборони використовується заперечення 不要, 别.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

1. 让 父母 孩子 学习 努力
2. 不 让 要 别人 等 你 老是
3. 家里 一个 姑娘 有 等 你
4. 你 请 我 帮忙 不好 好
5. 想 一 想 我 让
6. 清楚 请 你 说 一点
7. 她 不要 让 汉字 写错
8. 他们 请 进来
9. 妈妈 儿子 写作业 让
10. 我 你 吃饭 请

Заповніть пропуски, використовуючи каузативні дієслова.

1. 老师_____我读课文。
2. _____她当班长,真是出人意表。
3. 为了_____她的家庭过上比较好的生活, 她愿去天涯海角。
4. 你明明知道他不会喝酒, 怎么_____他喝这么多。
5. 儿女们要孝敬父母, _____他们安度晚年。
6. _____他去干那事, 确实有点勉为其难。
7. 地主_____他们夜以继日地工作。
8. 小红身体单薄, 老师不_____她干重活。

9. 今天好朋友邀_____我一起出去玩, 可我的作业还没有写完, 又成为了一个遗憾。
10. 我们考试没考好被老师留了下来, 心里害怕极了, 不料是老师_____我们吃饭。

Перекладіть китайською мовою.

1. Не зли мене!
2. Будь ласка, проходите за стіл.
3. Не можна змушувати людей чекати тебе три години.
4. Заспокойся, випий, будь ласка, чаю! Тобі стане краще.
5. Нехай бабуся заїде перша.
6. Дозвольте мені скуштувати чудові страви з вашого столу.
7. Чесно кажучи, його поведінка викликає сумніви.
8. Дозвольте пройти!
9. Мама вкладає дитину спати. (让)
10. Я не дозволю тобі піти гратися! Спершу виконай до кінця домашнє завдання.

9

ПРИСЛІВНИК 都 (DŌU) ТА ПРИКМЕТНИКИ 全 (QUÁN), 所有的 (SUǒYǒU DE)

Прислівник 都 означає (або вказує) на узагальнення, підсумок, сукупність:

- 爸爸和妈妈都去商店买东西了。Мама й тато пішли до магазину купувати речі (прислівник 都 поєднує маму й тата).
- 同学们都放假了。Усі студенти на канікулах (прислівник 都 узагальнює всіх студентів).
- 桌子上都是书。На столі лежать книги (прислівник 都 узагальнює всі предмети на столі).
- 我每天都睡得很早。Я щодня лягаю спати рано (прислівник 都 узагальнює кожен день).
- 学生们都很努力。Студенти дуже наполегливо працювали (прислівник 都 узагальнює всіх учнів).

Прислівник 都 часто використовується у поєднанні із займенниками:

- 你什么时候打电话我都在。Я тут, коли б ти не дзвонив.
- 怎么办我都同意。Я погоджуюся з усім, що ти запропонуєш.
- 刚到基辅, 哪儿我都不认识。Я щойно приїхав до Києва й нічого тут не знаю.

Прислівник 都 часто використовується в питальних реченнях в поєднанні з 谁、什么、哪儿 та ін. У відповідях на такі питання прислівник 都 часто опускається:

— 在这个大学, 你都认识谁?

- 我认识老师和同学。
- кого ти знаєш у цьому університеті?
- Я знаю своїх вчителів та однокурсників.
- 昨天去市场, 你都买了什么?
- 我买了一件裙子, 两件毛衣。
- 什么 ти купила вчора на ринку?
- Я купила спідницю та два светри.
- 你都看过哪些汉语书?
- 我没看过汉语书。我不懂汉语。
- Які китайські книги ти читала?
- Я не читала жодної китайської книжки. Я не розумію китайської.

Прислівник 都 означає «загострити увагу на чомусь», рівнозначне 甚至:

- 为了去上课, 他饭都没吃就走了。Він вирушив на заняття, не встигнувши поїсти.
- 三年不见, 你连我都名字都忘了。Після трьох років розлуки ти навіть забув моє ім'я.
- 大学里一个人都没有。В університеті нікого немає.

Прислівник 都 рівнозначний до 已经. У кінці таких речень часто використовують частку 了:

- 都春天了、天气还这么冷。Вже весна, але погода ще така холодна.
- 天都白了, 快起来吧! Світає, вставай швидше!
- 孩子都三岁了, 该怂他去幼儿园了。Дитині зараз три роки, саме час віддавати її до дитячого садка.

Прислівник 都 використовується разом із дієсловом-зв'язкою 是:

- 都是我不对, 你别生气了! Це все моя вина, не сердься!
- 都是你, 不然我早就到学校了。Це все твоя вина, інакше, я б давно прийшов до школи.

- 都是咖啡喝多了，半夜还睡不着觉。Ce тому, що я випив забагато кави і не міг заснути посеред ночі.

全 — це прикметник, який означає «завершений, повністю»:

- 这个商店的东西很全。У цьому магазині представлений широкий асортимент товарів (у повному обсязі).

Прикметник 全 означає «цілісний, цілком». Зазвичай використовується разом з прислівником 都:

- 全世界的天气都不正常。Погода аномальна по всьому світу.
- 全国人民的生活水平都提高了。Рівень життя людей по всій країні покращився.
- 他全家都去参加婚礼。Уся його родина пішла на весілля.

Прикметник 全 також може використовуватись як прислівник. Деякі способи використання аналогічні до 都. 全 означає «загострювати / акцентувати увагу на чому-небудь»:

- 女同学全来了，男同学只来了一半。Прийшли всі студентки, але студентів-хлопців прийшла лише половина.
- 下雪了、房子和树全白了。Йде сніг, будинки та дерева всі білі.
- 他说的话，我全都听不懂。Я нічого не міг зрозуміти з того, що він сказав.

Прикметник 所有 (的) часто використовується разом з 都:

- 所有的同学来了。Всі студенти прийшли.
- 这些就是他所有的家具。Це всі меблі, які в нього є.
- 我们大学所有的同学们都会说乌克兰语。Усі мої однокурсники в університеті розмовляють українською.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

- 都 饭 了 凉 吃 吧 快
- 不 去 都 我们
- 里 家 是 都 亲戚
- 一个 格里夫纳 没有 都
- 都 天 黑 了, 回家 要 了
- 小王 十一 岁 都 了
- 是 都 我 不 好, 不 这 太 公平
- 我们 家 全 都 玩 儿 出 去 决定
- 人 成功 的 , 都 有 浩然 的 气概, 有 是 大胆 的, 勇敢 的 他们 都
- 他们 都 是 熟练 且 无 惧 的 骑马手

Заповніть пропуски, використовуючи прислівник «都» та прикметники «全», «所有的».

- 无论我们好不好, 他们_____会失落。
- 他们_____习惯了, 他们开头哭泣, 后来就习惯了。
- 他们之中没有人是技工; 他们_____科学家, 开口闭口都是量子能阶与频谱, 而不是齿轮或者擒纵器。
- 他们_____哄笑起来, 别格也跟着他们一起笑, 但很快止住笑。
- 他销毁了_____犯罪证据。
- 并非_____出家人都是看破红尘。
- 作业本高高地堆成一摞_____本子一尘不染试。
- _____人都应该诚实、勤劳、扶老携幼。
- 你想过没有, 这样干, 会连累_____人。
- 以前过除夕, _____在家里吃年夜饭, 今年破例进了饭店。

Перекладіть китайською мовою.

1. Усі друзі зібрались у кафе неподалік дому.
2. Усі студенти прийшли на іспит.
3. У магазині товар не в повному обсязі.
4. Дідусю ось-ось виповниться 95 років, а він вирішив одружитись на бабі Галі.
5. Я кожного дня рано лягаю спати, бо це добре для здоров'я.
6. Ми не бачились 10 років, ти не тільки забула як мене зва-ти, але й скільки мені років.
7. Усі студенти дуже старанні та розумні!
8. Колеги всі у відпустці.
9. Усі батьки прийшли до дитячого садочка.
10. Усі квіти в саду прекрасні.

Т
Е
М
А**10 ПРИЙМЕННИК 给 (gěi)**

.....

Прийменник 给 (gěi) (давати) вживається для введення непрямого додатка адресата, який перекладається формою давального відмінка:

- 请给我拿来。 Прошу принесіть мені.
- 给朋友说。 Говорити другові.
- 他给我们当翻译。 Він є нашим перекладачем (нам перекладає).
- 我给父亲道歉。 Я вибачився перед батьком.
- 请借这本书给我看。 Прошу позичити мені цю книгу (почитати).

Непрямий додаток з прийменником 给 gěi може стояти як перед дієсловом-присудком, так і після нього (як правило, у більш формальному мовленні):

- 我去书店给我妈妈买点好吃的。 Я йду в магазин купити щось смачненьке мамі.
- 请您把您的手机号码写下来给我。 Будь ласка, напишіть для мене свій номер мобільного телефону.
- 他没把自己的朋友介绍给我们。 Він не представив нам свого друга.

Результативне дієслово з прийменником 给 gěi приймає лише непрямий додаток:

- 送给他 (подарувати йому);
- 寄给他 (надіслати йому);
- 还给 (повернути комусь щось);
- 卖给 (продати комусь щось).

У випадку, коли вираз виражає відтінок послуги або доброго вчинку, у більш офіційних ситуаціях прийменник 给 може замінюватись дієсловом-прийменником 为:

- 如果你们选我当班长，我一定努力地为你们服务。Якщо ви оберете мене старостою, я обов'язково буду вам старанно служити.

За наявності непрямого додатка з прийменником модальне дієслово ставиться не перед смисловим дієсловом, а перед прийменником:

- 我可以给你从图书馆借这本书。Я можу взяти тобі / для тебе цю книжку в бібліотеці.

На відміну від додатків з прийменником 给 непрямі додатки з іншими прийменниками можуть займати позицію лише перед дієсловом-присудком.

Дієслово-прийменник 对 частково синонімічний прийменнику 给 і виражає різні відтінки адресата дії: «для», «по відношенню до» тощо:

- 对他表示谢意。Висловити йому подяку.
- 大家对他这件事很不满意。Усі дуже незадоволені цією його витівкою.
- 吸烟对身体有害。Курити шкідливо для здоров'я.

Дієслово-прийменник 替(tì) передає значення (замість, за, для); у деяких випадках він висловлює те саме значення, що й 给(gěi):

- 我不习惯也不喜欢让别人替我作什么。Я не звикла й не люблю змушувати інших робити замість себе щось.
- 请你替我问他好。Передай йому привіт від мене.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

1. 是我的 这 错, 道歉 给 我 他
2. 借 那本 给 我 书 看
3. 请 给 我 你 买 手机 新
4. 送给 新 老师 课本
5. 给 他 说 我 不 我 去
6. 骗 不要 我, 知道 我是 这 你 钱 借 给 他
7. 冰淇淋 给 点 孩子 买
8. 妈妈 我 给 做 好吃 最 沙拉 的
9. 今年 教师节, 老师 我要 自制 贺卡 送给
10. 时 临别, 小红 我 一只 钢笔 留念 送给

Заповніть пропуски, використовуючи прийменник 给.

1. 眼泪是你邮寄_____我的礼物, 地址是不怎么幸福。
2. 我写_____他的信石沉大海。
3. 小明把拾到的皮包直接送_____给失主。
4. 同学们送_____林老师的花篮真漂亮!
5. 妈妈, 让我摘一朵白云, 载着我每天的祝福寄_____您吧!
6. 他们已学会把这些思想完全送还_____始作俑者。
7. 她自己写_____小张的一张字条, 早已经漏泄春光了。
8. 他把一幅字画赠送_____了母校。
9. 他已经有对象, 你还_____他介绍, 这不是乱点鸳鸯吗?
10. 昨天是我的生日, 同学们送_____我许多小巧玲珑的玩具。

Перекладіть китайською мовою.

1. Принеси мені пляшку води, я відчуваю спрагу.
2. У матусі скоро день народження. Я вже їй надіслала чудовий подарунок.
3. Тобі необхідно якомога швише повернути Лі Сяну гроші!
4. Дитина розбила новий телефон. Потім вона довго плакала і зрештою вибачилась перед батьками.
5. Наступного тижня відбудеться міжнародна конференція. Викладачка Мей буде нашим перекладачем. Вона — носій китайської мови. До того ж Мей народилась в Україні й чудово володіє українською мовою.
6. Будь ласка, покажи мені новий підручник з граматики китайської мови.
7. Прошу тебе скажи мені всю правду! Не треба постійно брехати.
8. Викладач пояснив усім студентам важливість написання наукових статей.
9. Друже, поверни мені ті дві китайські книжки.
10. Ван подарував мені найкращий словник у світі. Я така щаслива!

Т
Е
М
А

11

РІЗНИЦЯ МІЖ ПРИСЛІВНИКОМ 刚 (GĀNG) ТА СПОЛУЧНИКОМ 刚才 (GĀNGCÁI)

.....

刚 (тільки), як раз) — прислівник, який ставиться перед дієсловом або прикметником чи після підмета. Означає, що подія відбулася нещодавно з точки зору того, хто говорить (кілька хвилин, днів, тижнів і т. д.).

Підмет + 刚 + дієслово / прикметник

1. Означає, що дія відбувалася нещодавно:

- 我刚吃完饭。Я щойно закінчив їсти.
- 他病了一个星期，现在刚好。Він хворів тиждень, а зараз одужав.
- 他刚来。Він щойно прибув.
- 我昨天刚看到他。Я тільки вчора його бачив.

Сумісне вживання 刚 та 就 виражає короткий проміжок часу (конструкція «刚.....就»):

- 我刚到北京，就去看故宫。Як тільки я прибув до Пекіна, одразу ж поїхав подивитися Заборонене місто.
 - 她刚听妈妈吵架，就起床了。Вона щойно встала, почувши як мати свариться.
2. 刚 означає невелику кількість чогось, рівнозначне 才, 只:
- 弟弟刚三岁，就会跳舞。Мій молодший брат умів танцювати, коли йому було лише три роки.
 - 我刚学一年中文，看不懂这本小说。Я лише рік вивчаю китайську мову і не можу зрозуміти цей роман.
 - 你的行李刚一斤，还可以加一点东西。Твій багаж важить лише пів кілограма, тож ви можете додати трохи більше.

3. Прислівник 刚 можна використовувати в подвоєній формі 刚刚. Але в розмовній мові 白话 частіше використовується форма 刚:

- 别人都写完了, 我刚(刚)写了一半. Усі інші вже закінчили писати, а я написав лише половину.
- 三年了, 这楼刚(刚)建成. Минуло три роки, а цю будівлю тільки завершили.
- 同学们都毕业两年了, 他刚(刚)毕业. Усі його однокласники закінчили навчання два роки тому, а він щойно закінчив.

4. Означає «саме те, що потрібно», «те, на що сподівались», «досягнення запланованого». Після 刚 часто вживається 好 і значення схоже до 正好 (як раз).

Підмет + 刚(好) + дієслово / прикметник

- 在乌克兰, 十八岁才可以开车, 他今年刚(好)十八岁. В Україні керування автомобілем дозволено з 18 років, а йому цього року виповнюється рівно 18.
- 你看, 我穿这件衣服长短刚(好)合适. Бачиш, ця сукня мені якраз підійде за довжиною.

Заперечна форма 刚刚

不是刚刚 + дієслово:

- 刚刚上课了吗? У тебе щойно розпочалось заняття?
- 不是刚刚上课了, 已经上了半个小时左右. Заняття почалося не щойно. Близько пів години тому.

刚才 (щойно, лише зараз) — це сполучник, що виражає час, зазвичай минулий. Він може знаходитися перед або після підмета. Вказує на момент часу незадовго до моменту мовлення.

刚才 зазвичай об'єктивно означає, що подія сталася кілька хвилин тому:

- 现在比刚才热了. Зараз спекотніше, ніж раніше.

- 刚才的回答错了, 你再想一想吧. Щойно надана відповідь була неправильною. Будь ласка, подумайте про це ще раз.
- 他刚才还在这儿, 现在不知去哪儿了. Він щойно був тут, але тепер його ніде немає.
- 刚才我看见老师走进办公室了. Я щойно бачив, як учитель зайшов до кабінету.
- 刚才你在干什么? Що ти щойно робив?
- 我刚才去洗手. Я щойно пішов помив руки.

刚才 **не має заперечної форми**, проте після нього можуть стояти заперечні частки 不 або 没有:

刚才没有下雨, 你怎么淋湿了? Дощу немає (в даний момент), чому ти промок?

刚才没有钱, 你怎么买了新的平板电脑? Як ти купив новий планшет, якщо у тебе зараз немає грошей?

Якщо в реченні є прислівник 刚 (刚好, 刚刚), то після дієслова можуть бути слова, що виражають кількість. Але це неприпустимо в реченнях з іменником 刚才:

我刚到基辅三天. √ Я лише три дні був у Києві.

我刚才到基辅三天. ×

我的孩子刚一岁. √ Моїй дитині щойно виповнився рік.

我的孩子刚才一岁. ×

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення, використовуючи подані слова або словосполучення.

1. 的事情 刚才 人 让 了 生气
2. 刚才 我 了 看 电视
3. 说 刚才 什么 你
4. 刚 了 来 怎么 你们 就 回家 要
5. 刚 我 到 哪儿 不 也 认识 基辅
6. 打 电话 来 刚才 爸爸 说 生病 了 奶奶
7. 请 再 一遍 说 你的 刚才 生词
8. 妈妈 买 刚 的 饺子 好吃 真
9. 我 进入 梦乡 刚 , 就 被 爸爸的 敲门声 惊醒了
10. 妈妈 叮嘱 我 总是 刚 吃完饭, 能 不 做 剧烈运动

Заповніть пропуски, використовуючи прислівник «刚» та сполучник «刚才».

1. 我_____开始接触电脑时十分生疏, 经过一段时间的练习, 现在已是熟能生巧了。
2. 她_____就劝我母亲快买外汇, 我看女人全工于心计的。
3. 我们_____谈了大众捷运, 我知道上海和其他城市之间就有这种快轨。
4. 我们_____听到了品牌, 城市还有作文的题目。看来这个铃铛响了的表达可以在很多情况下使用。
5. 我_____的建议只是愚者一得, 仅作参考, 敬请与会代表批评指正。

6. 他们_____借了我一部激光视盘播放机。
7. 看上去他们_____给释放, 立刻开始新一轮的阴谋活动。
8. 那我们_____叽哩哇啦的会不会惊动它们?
9. 随即回想起她_____说的那句话, 眼睛又燃亮起来, 火焰般闪耀著坚毅不拔的意志。
10. 我_____到广州的时候, 既无经验, 也无可依靠的人, 真是盲人瞎马。

Перекладіть китайською мовою.

1. Що професор сказав щойно? Я не почула.
2. Його племінник вже одружений пів року, але досі живе з бабусею і дідусем.
3. Завтра іспит. Я дуже втомився, спав лише пів години, бо повторював всі теми з граматики за семестр.
4. Мама не в гуморі. Вона щойно повернулась з магазину, де в неї хтось вкрав гаманець.
5. Ми щойно приїхали в кафе і вже замовили найсмачніші страви з меню. Кажуть, що в цьому кафе найкращі смаколики в місті.
6. Щойно не було сонця, чому в тебе червона шкіра на обличчі? Це сонячний опік?
7. Вона нещодавно приїхала в Пекін. Їй тут дуже подобається і вона швидко звикла до життя в столиці КНР.
8. Студенти щойно закінчили писати диктант, тепер будуть читати й перекладати нову статтю про Лу Сіня.
9. Він тільки повернувся після занять і хоче відпочивати.
10. Дитина щойно була тут, але тепер її тут немає. Треба пошукати її в кімнаті, де є іграшки.

12 КОНСТРУКЦІЯ МИНУЛОГО ЧАСУ

«是……的» (SHÌ.....DE)

.....

Конструкція минулого часу «是……的» (shì.....de) використовується для того, щоб підкреслити час, місце, спосіб або мету певної дії, зазвичай у минулому:

- 这张护照是昨天丢的。Цей паспорт загубився вчора (час).
- 我是在大学看见玛丽老师的。Я бачив вчительку Мері в університеті (місце).
- 我们是坐公交车去基辅的。Ми поїхали до Києва на автобусі (спосіб).
- 我是来学汉语的。Я тут, щоб вивчати китайську мову (мета).

Конструкція минулого часу «是……的» (shì.....de):

- робить акцент або пояснення деяких складових частин речення;
- виражає інтонацію;
- виражає пасивний стан.

За допомогою цієї конструкції підкреслюється або пояснюється в реченні обставина.

Об'єктом пояснення стає час здійснення дії, місце, спосіб і ціль цієї дії.

Підмет + складений іменний присудок 是 + обставина + дієслово + структурна частка 的:

- 她是从乌克兰来的。Вона з України.
- 他是昨天来的。Він прийшов учора.
- 他们是坐巴士来的。Вони приїхали автобусом.
- 我是对她说的，不是对你说的。Я розмовляв з нею, а не з тобою.

Якщо в реченні додаток після дієслова виражений іменником, то структурна частка 的 може знаходитись як перед іменником, так і після нього:

- 我是去年来的基辅。Я приїхав до Києва минулого року.
- 我是去年来大使馆的。Я приїхав до посольства минулого року.

Якщо в реченні після дієслова є додаток напрямку, що виражений дієсловом 来 або 去, то структурна частка 的 ставиться після нього:

- 她是今天晚上回大使馆来的。Вона повернулася до посольства сьогодні ввечері.
- 她和老公是上个月到法国来的。Вона та її чоловік приїхали до Франції минулого місяця.

Конструкція «是……的» (shì.....de) підкреслює або пояснює суб'єкт завершеної дії.

Підмет + складений іменний присудок 是 + суб'єктно-предикативне поєднання + структурна частка 的:

- 这件衣服是谁买的？Хто купив цю сукню?
- 这个会议是玛丽老师进行的。Цю зустріч провела вчителька Мері.

Є також інший спосіб вираження:

Складений іменний присудок 是 + підмет + дієслово + структурна частка 的 + додаток:

- 是谁买的这件衣服？Хто купив цю сукню?
- 是玛丽老师进行的这个会议。Цю зустріч проводила вчителька Мері.

Конструкція минулого часу «是……的» (shì.....de) підкреслює або пояснює причину результату дії.

Підмет (або суб'єктно-предикативне поєднання) + складений іменний присудок 是 + дієслово + структурна частка 的:

- 她胃痛是饿的。У неї болить живіт від голоду.
- 他的腿破了是摔的。Його нога була зламана через падіння.

Якщо після дієслова стоїть додаток, то необхідно подвоїти дієслово й додати структурну частку 的:

你呀疼是吃糖吃的。 Біль, який ви відчуваєте, через цукерки.

他头疼是唱歌唱的。 Його головний біль через спів.

Мовець використовує конструкцію «是……的» (shì……de), коли хоче виразити інтонацію підтвердження, уточнення чи пом'якшення.

Підмет + складений іменний присудок 是 + дієслово (прикметник) + структурна частка 的:

- 时间是有 (的), 但不能浪费。 Час є, але його не можна гаяти.
- 他们去是可以 (的), 可是孩子怎么办? Вони можуть піти, а як же діти?

Після таких речень йдуть вирази, що виражають протилежне значення.

Підмет + складений іменний присудок 是 + модальне дієслово + дієслово + структурна частка 的:

- 她是可以帮助我的, 就是没有时间。 Вона може мені допомогти, але в неї просто немає часу.
- 学生是愿意来美国留学的, 只是没有钱。 Студенти погодились навчатися в Сполучених Штатах, але в них просто немає грошей.

Підмет + складений іменний присудок 是 + дієслово + форма ймовірності додатка результату (або додатка напрямку) + структурна частка 的:

- 门太小, 这张床是搬不进来的。 Двері занадто малі, ліжко не можна засунути.

Підмет + складений іменний присудок 是 + модальне дієслово + форма ймовірності додатка результату (або додатка напрямку) + структурна частка 的:

- 这个问题是能解决得好的。 Цю проблему можна вирішити.
- 妈妈做的菜是能吃得完的。 Їжу, яку готує моя мама, можна з'їсти.

Додаток + підмет + складений іменний присудок 是 + присудок + структурна частка 的:

- 这个规则学生是知道的。 Студенти знають це правило.
- 那位医生他们是认识的。 Вони знали лікаря.

У наступному типі речення з конструкцією минулого часу «是……的» (shì……de) підкреслюється додаток. Проте якщо підкреслюється дієслівна частина речення, то можна використовувати таку схему побудови речення:

Підмет + складений іменний присудок 是 + дієслово + Додаток + структурна частка 的:

- 学生是知道这个规则的。 Студенти знають це правило.
- 他们是认识那位医生的。 Вони знали лікаря.

Конструкція минулого часу «是……的» виражає пасивний стан.

Підмет — об'єкт дії + складений іменний присудок 是 + суб'єкт дії (час чи місце) + дієслово + структурна частка 的:

- 照片是我二十岁生日时照的。 Фотографію було зроблено на мій двадцятий день народження.
- 这件毛衣是在商场买的。 Цей светр був куплений у торговому центрі.

Підмет — це об'єкт конструкції минулого часу «是……的» (shì……de). Це форма вираження пасивного значення. Ключовий пункт виразу знаходиться в частині речення, яка розташована перед дієсловом. Зазвичай речення такого типу є нейтральними, вони не оцінюють переваги та недоліки.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення із поданими словами / виразами, використовуючи конструкцію минулого часу «是……的».

1. 我们在复活节邻居见
2. 妈妈在工作医院
3. 病这引起感冒
4. 课本这些买你们为老师
5. 什么时候你德国来?
6. 爸爸妈妈飞机坐来
7. 怎么你她帮助?
8. 那篇文章写谁?
9. 他们中国是从来的
10. 邮局是我去的

Заповніть пропуски, використовуючи конструкцію минулого часу «是……的».

1. 我____来向我的朋友们告别____。
2. 我____来跟你炫耀我的男朋友____。
3. 他____来趸货____, 赛蒙是他的雇主。
4. 林殊地狱归来, 化身梅长苏来到金陵城中搅弄风云, 一开始我也以为他____来复仇____。
5. 我____来做户口调查____。
6. 我们____来保卫延安____, 八字没一撇, 延安就能放弃?
7. 宁纪本以为他____来找澹台明月____, 与自己无关, 便退到一边看戏。

8. 和龙婆婆一样, 住在对岸的孙婆婆, 当天也乘坐了这趟渡船, 她____来城区接孙女的。
9. 我们原以为她____来访问____, 但现在看来她要永久地住下去了。
10. 今天我____来把心还给你____。

Перекладіть китайською мовою.

1. 谁 выпив ту пляшку дорогого пива? Мама купила її для тата.
2. 谁 в тебе спричинило біль у животі? Можливо, вчора ти їв несвіжі фрукти та овочі.
3. 谁 можеш їй допомогти?
4. 谁 ви прийшли побачити?
5. 谁 це я для тебе купив тістечка! Не треба давати ці тістечка собаці. Собакам не можна їсти солодке.
7. 谁 справа в тому, що цей лист написали усі студенти.
8. 谁 сорочка зменшилась після прання.
9. 谁 Пане Лі, ви приїхали до Києва потягом чи автобусом?
10. 谁 Студенти самостійно виконали домашнє завдання.

Т Е М А

13 РІЗНИЦЯ МІЖ ЧИСЛІВНИКАМИ 二 (ÈR) ТА 两 (LIǎNG)

.....

Числівник 二 (два) виражає порядкове число і не використовується з рахувальними словами:

一、二, 三...1, 2, 3.

У математиці використовується тільки числівник 二:

- 二点五 2.5;
- 二分之三 $2/3$;
- 二分之一 $1/5$.

Із суфіксом на позначення порядкового числівника також використовуємо 二:

- 第二年 другий рік;
- 第二个月 другий місяць.

Числівник 两 (два) виражає кількість, використовується з рахувальними словами:

- 两个人 двоє людей;
- 两个苹果 два яблука;
- 两个学生 двоє студентів;
- 两三个学生 двоє чи троє учнів.

Зверніть увагу, що на позначення цифр до тисячі використовуємо числівник 二, проте із тисячами використовуємо 两:

- 二 2;
- 十二 12;
- 二十 20;
- 二十二 22;
- 二百 200;
- 两千 2000.

У китайській розмовній мові також існує форма 俩 liǎ, що означає «двоє», «вдвох». Значення схоже з 两:

- 咱们俩 нас двоє;
- 俩人 двоє людей.

Із годинами та хвилинами використовуємо числівник 两:

- 两分(钟) дві хвилини;
- 两点(钟) дві години.

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення із поданими словами / виразами.

1. 两个 情趣 相投 年轻人, 好朋友 成了
2. 土地 是 人 耕 出来的 ; 有 第一年的 播种, 收成 才 有 第二年的
3. 事情 第二天 发生的 , 就 沸沸扬扬 地 传 开 来了
4. 每天 作业 晚上 写完了; 预备 还 要 第二天的 功课
5. 早上 第二天 , 厉害 潘 先生 头痛得
6. 风雨 一夜 , 早上 第二天 , 地上 落叶 知 秋
7. 你们 两个人的 观点 大同小异, 争论了 不 要 再
8. 但 第二年, 2003年 科比 也 就是 全 明星 赛上 同样 是
9. 明天 妈妈 说 下雨 会 , 果然 下雨了 第二天
10. 两个 这 计划 如出一辙

Заповніть пропуски, використовуючи числівник 二 або 两.

1. 第 一个学生就是我的好朋友。
2. 今天是十月 号。
3. 你什么时候给我买 只小猫?
4. 这是你的 千块钱。
5. 星期六晚上大学里面只有 四个学生。
6. 我只要 分钟就到。
7. 第 家商店好不好?
8. 我妈妈给我买了 本书。
9. 个人正在等着你。
10. 我想送给你 张照片。

Перекладіть китайською мовою.

1. Дві собаки їдять смачні кістки з м'ясом.
2. Дві дівчини прийшли додому після занять.
3. Двісті студентів прийшли в університет на заняття.
4. Я даю вам дві тисячі гривень решти.
5. Моя сім'я складається із двох людей.
6. Двоє хлопців зараз грають у футбол.
7. — Скільки в тебе грошей? — «Дві гривні».
8. Я вважаю, що ці дві студентки навчаються дуже старанно.
9. Я вмію говорити двома іноземними мовами: англійською та китайською.
10. З Києва до мого містечка двісті кілометрів.

ТЕМА 14 РІЗНИЦЯ МІЖ ЧИСЛІВНИКАМИ 几 (Jǐ) ТА 多少 (DUŌSHǎO)

Вправи для закріплення матеріалу

几 — питальне слово, яке використовується із рахувальними словами і може перекладатися як «скільки», «декілька», «небагато»:

- 几个人来 прийшло декілька людей / скільки прийшло людей.

几 може використовуватись у питаннях «скільки десятків?», «скільки сотень?»:

- 几个人? Скільки людей?
- 他几岁了? (діти до 10 років) Скільки йому років?
- 现在几点? Котра зараз година?
- 你有几本书? Скільки у тебе книжок?
- 我有几本书. У мене є кілька книг.

几 в числах:

- 你有几十块钱? Скільки десятків юанів маєш?
- 几十个人来? Скільки десятків людей прийшло?
- 你这个说几千次? Скільки тисяч разів ти це кажеш?
- 几万个人去了那个聚会? Скільки десятків тисяч людей були на тому заході?
- 二十几? 20 зі скількома?
- 一百几十? 100 і скільки?

多少 може перекладатися як «скільки», «стільки», не використовується із рахувальними словами:

- 你有多少钱? Скільки в тебе грошей?
- 有多少, 给多少. Скільки є, стільки й давай.
- 知道多少, 说多少. Скільки знаєш, стільки й говори.

Складіть речення із поданими словами / виразами.

- 过得 其实 日子 好, 真的 不是 有 多少钱, 而是 无 忧 无 虑 无 烦恼
- 这 几天 暴雨 连 降, 河水 猛 涨, 防洪 形势 十分 严 峻
- 来 西藏 工作, 几天 最初, 不 身体 很 适应
- 几次三番 他 地 犯错, 可 就是 不 知道 从中 吸取 教训
- 信号灯 船长 瞻望了 几次 远处的
- 暂 我 请求过 好几次, 就是 不 同意 妈妈
- 鬼鬼祟祟的 两个人, 不知 在 说 些什么
- 这 棋艺 不相上下 两个人的
- 高烧 他 发 已经 持续 好 几天了
- 挣了 无论 你 多少 钱, 无论 你 有 多 出名, 你仍 会 觉得 空 虚

Заповніть пропуски, використовуючи числівник 几 або 多少.

- 这里有 _____ 个学生?
- 你家有 _____ 口人?
- 你爸爸妈妈有 _____ 只猫?
- 想 _____, 就吃 _____。
- 你弟弟 _____ 岁了?
- 说实话我有 _____ 个男朋友。
- 能不能给我讲 _____ 个学生来上课?
- 其实我朋友有 _____ 个苹果手机。

9. 我很喜欢狗，所以家里我有_____条狗。
 10. 你想买_____个冰淇淋？

Перекладіть китайською мовою.

1. Скільки в тебе вдома домашніх тварин?
2. Скільки викладачів є на кафедрі?
3. Скільки хочеш, стільки й грай в комп'ютерні ігри.
4. Скільки у твого хлопця братів і сестер?
5. Скільки тобі років?
6. Скільки іграшок має твоя донька?
7. Скільки смаколиків він хоче придбати?
8. Скільки уроків у тебе сьогодні було?
9. Скільки хочеш, стільки й спи!
10. Скільки страв приготувала твоя матуся?

Т
Е
М
А

15 РІЗНИЦЯ МІЖ ЗАПЕРЕЧНИМИ ПРИСЛІВНИКАМИ 不 (BÙ) ТА 没 (MÉI)

Заперечний прислівник 不 заперечує звички (яких не було в минулому), використовується в теперішньому, майбутньому та інколи в минулому часі:

- 我以前不抽烟，但现在我抽很多烟。Я раніше не курив, а зараз курю дуже багато.
- 我今天早上不想吃饭。Мені не хочеться їсти сьогодні вранці.
- 我不吃肉。Я не їм м'яса.

Заперечний прислівник 没 вказує на минулий час.

Конструкція «没...了» вказує на завершеність дії в минулому:

- 他没去中国。Він не поїхав до Китаю.
- 我没做作业了。Я не виконав домашнє завдання.

Питальна форма із заперечними прислівниками 不 / 没

- 你是我的好朋友，对不对？Ти ж мій добрий друг, правда ж?
- 你是不是我的好朋友？Ти мій хороший друг?
- 我们去喝茶，好不好？Ходімо вип'ємо чаю, гаразд?
- 你买没买？Ти купив чи ні?
- 你昨天来了没（有）？Ти приходив учора?

Вправи для закріплення матеріалу

Складіть речення із поданими словами / виразами.

1. 作业 今天 不 但多, 还 很 难, 甚至 做到了 9点 还 做完 没
2. 错误 原谅 自己的 错误 就是 不 想 改正
3. 聚会 明天 有 个 同乡, 你 想不想 参加
4. 同情 他 左思 右想, 就是 不想 她, 但 却 愿意 起点 作用
5. 汤姆 其词 一直 支吾, 不想 告诉 比尔 发生了 什事
6. 自己的 做完 在 事 还 没 事, 不 要 管 本 分以外 的事情
7. 我 不 想 听 说得话 你们
8. 小林 不 听 劝阻 我的, 人 一个 到 南湖 游泳
9. 他 别人的 如此 不 听 劝告, 后果 真是 不堪设想
10. 没 你 又 做错 事, 干什么 慌慌 张张的

Заповніть пропуски, використовуючи числівник 不 або 没.

1. 说实话我累死了, 所以我今天_____想上课。
2. 你现在要_____要写作业?
3. 明天下午我_____去超市买东西。
4. 昨天我_____做好练习。
5. 昨天早上我妈妈爸爸_____上班。
6. 去年我们_____去西班牙旅游。
7. 后天上午我们一起_____去电影院看电影, 因为我_____有空儿。
8. 我_____愿意嫁给他。
9. 他_____想离开自己的家乡。
10. 我们一起去喝咖啡, 好_____好?

Перекладіть китайською мовою.

1. Ти — моє все, так чи ні ?
2. Насправді я не хочу бути перекладачем, я хочу бути вчителем.
3. Тобі не подобаються троянди?
4. Я не буду вчити діалог напам'ять, тому що він занадто важкий.
5. Наші сусіди по кімнаті в гуртожитку не люблять тварин.
6. Ти не будеш снідати?
7. Мій кіт не любить їсти рибу.
8. Я не буду постійно мити посуд.
9. Чому тобі не подобається готувати?
10. Ван Їн не зможе прийти до університету, вона хвора.

КЛІШЕ ДЛЯ НАПИСАННЯ АНОТАЦІЙ ДО ТЕКСТУ

.....

这篇文章最重要的题目是…

Найважливіша тема цієї статті…

作者指…

Автор зазначає…

作者报道…

Автор повідомляє…

作者强调…

Автор наголошує…

在文章的最后，作者尝试告诉要关注的是…

Наприкінці статті автор намагається розповісти,
на чому варто звернути увагу…

КОРИСНІ ВИРАЗИ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ ОСОБИСТОЇ ДУМКИ

.....

对我来说… Щодо мене…

我看… Я вважаю…

我觉得… Я думаю…

我认为… Я вважаю…

事实上… Фактично / насправді…

其实… Насправді…

一般来说… Загалом…

一般地说… Загалом можна сказати, що…

简单地说… Якщо коротко, то…

最重要的是… Найважливіше те, що…

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

-
1. Беляєва А. В. Класифікація частин мови у китайській мові. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2016. № 6. С. 346–349.
 2. Боговик О. А. Семантична класифікація предикатів. Актуальні проблеми слов'янської філології. *Міжвузівський збірник наукових статей Серія «Лінгвістика і літературознавство»*. 2009. № 22. С. 480–491.
 3. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія. Київ : Логос, 2004. 284 с.
 4. Дрогомирецький П. П., Ілійчук І. В. Основи китаїстики : навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ. 2017. 63 с.
 5. Жень Х. Роль лексичної пресупозиції у розумінні значення слова (на прикладі модального прислівника 多). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*. 2008. № 13. С. 11–14.
 6. Карпека Д. О. Практичний курс китайської мови : підруч. для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця : Нова Книга, 2023. 845 с.
 7. Карпека Д. О. Порівняльна граматики класичної китайської мови веньянь та сучасної літературної класичної мови путунхуа. Вінниця : Нова Книга, 2022. 504 с.
 8. Карпека Д. Службові слова китайської мови : Граматичний словник-довідник. Вінниця : Нова Книга, 2024. 674 с.
 9. Китайська мова. Базовий курс [Текст] : підруч. для студентів I курсу ВНЗ / [Война М. О. та ін. ; за ред. Н. С. Ісаєвої]. Харків : Фоліо, 2016. 368 с.
 10. Кірносова Н. А. Практична граматики китайської мови: навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007. 115 с.
 11. Кірносова Н. Семантична структура ієрогліфа-класифікатора як відображення мотивації його зв'язку з іменником (на прикладі лічильних слів до свійських тварин). *Мовні та концептуальні картини світу*. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. Вип. 28. С. 340–347.
 12. Кірносова Н. Явище граматичної синонімії в китайській мові. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: східні мови та літератури*. 2008. Вип. 13. С. 8–11.
 13. Колодко С. А. Прислівник у китайській мові: структура, семантика, функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.13. Київ, 2009. 19 с.
 14. Кравченко О., Сюй Вей. Особливості вживання прийменникових конструкцій типу 介词 + 来说 в сучасній китайській мові. *Молодий вчений. Серія: Філологія*. 2022. Вип. 1 (101). С. 102–106.
 15. Любимова Ю. С. Модальна частка у сучасній китайській мові: функціонально-семантичний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 2. Вип. 7. С. 66–70.
 16. Мерзлюк Д. О. Модифікатори напрямку як засоби реалізації аспектуальних значень у сучасній китайській мові. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 6. С. 209–215.
 17. Мерзлюк Д. О. Функціонально-семантичні особливості аспектуального маркера реалізації ситуації 了 в сучасній китайській мові. *Китаєзнавчі дослідження*. 2022. Вип. 1. С. 47–56.
 18. Мурашевич К. Г. Вступ до східної філології : навч. посіб. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 159 с.
 19. Нечитайло М. Функціональний підхід у синтаксичних дослідженнях китайської мови: розвиток та перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 31. С. 171–177.
 20. Нечитайло М. Основні тенденції, методи та предмети досліджень граматики та синтаксису китайської мови (на матеріалах наукових праць китайських і зарубіжних мовознавців). *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 146–150.
 21. Руда Н. Засоби зв'язку в багатокомпонентних безсполучникових складних реченнях з однофункціональними предикативними одиницями. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*. 2014. № 1. С. 31–33.
 22. Семеніст І. В., Цимбал С. В., Ільницька М. Б. Метафорична актуалізація концепції руху в сучасній китайській мові через призму літературних творів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2025. Т. 1. № 74. С. 156–161.

23. Комплемент у китайській мові : навч. посіб. / Руда Н.В. та ін. Харків : ХНПУ, 2024. 68 с.
24. Харишин Д. Г., Воробей О. С. Практична граматики сучасної китайської мови: морфологія (базовий рівень) : навч. посіб. Київ : ЮНІСОФТ. 2021. 230 с.
25. Цимбал С. В. Особливості процесу нумералізації сучасної китайської фразеологічної картини світу. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. Вип. 4. С. 15–21.
26. A Reference Grammar of Chinese / ed. by Chu-Ren Huang, Dingxu Shi. Cambridge: Cambridge University Press; 2016. 598 p.
27. Basic Chinese: a grammar and workbook 2nd edition. / ed. by Yip Po-Ching, Don Rimmington, Zhang Xiaoming, Rachel Henson, Yip Li Quzhen; London, 2009. 370 p.
28. Basic Chinese: A Grammar and Wordbook / ed. by. Yip Po-Ching, Don Rimmington, Zhang Xiaoming, Rachel Henson, Yip Li Quzhen. 2nd ed. London, New-York : Routledge, 2009. 384 p.
29. Basic Patterns of Chinese Grammar / ed. by Qin Xue Herzberg, Larry Herzberg; Stone Bridge Press, 2011. 106 p.
30. Charles N. Li, Sandra A. Thompson. Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar. Berkley, Los Angeles, London : University of California Press, 1989. 720 p.
31. Jianhua B. Chinese grammar made easy. A practical and effective guide for teachers. 2009. 315 p.
32. Kravchenko O., Golubovska I. Lexico-grammatical transformations in the Chinese Youth Internet texts: a structural categorization. *Sciences of Europe*. Vol. 3, no 65, 2021. P. 34–39.
33. Li R. Modality in English and Chinese: A Typological Perspective. Boca Raton : Universal Publishers, 2004. 368 p.
34. Paul J. Hopper, Sandra A. Thompson. Transitivity in grammar and discourse Language. *Journal of the Linguistic Society of America*. Vol. 56, no 2. Baltimore: LSA, 1980. P. 251–255.
35. Practical Chinese Grammar For Foreigners. Beijing Language and Culture University Press, 2008. 652 p.
36. Qin Xue Herzberg, Larry Herzberg. Basic Patterns of Chinese Grammar: A Student's Guide to Correct Structures and Common Errors. Berkeley : Stone Bridge Press, 2011. 128 p.
37. Teng W.. YUFA. A Practical Guide to Mandarin Chinese Grammar. London : Hodder Education Part of Hachette Livre UK, 2011. 356 p.
38. 宋永圭「现代汉语情态动词否定研究」, 北京: 中国社会科学出版社, 2007. 275 页.

39. 洪成玉「汉语词义散论」, 北京: 商务印书馆, 2008. 481 页.
40. 徐通锵「汉语结构的基本原理: 字本位和语言研究」, 青岛: 中国海洋大学出版社, 2005. 333 页 19.
41. 吴福祥「汉语语法化研究」, 北京: 商务印书馆, 2005. 413 页.
42. 徐晶凝「现代汉语话语情态研究」, 北京: 昆仑出版社, 2008. 427 页.
43. 杨黎黎「汉语情态助动词的主观性和主观化」, 新加坡国立大学中文系博士学位论文, 2015.
44. 何九盈「中国现代语言学史」, 2 版, 广州: 广东教育出版社, 2000. 页 547.
45. 邢福义「现代汉语语法修辞」, 北京: 高等教育出版社, 2008. 281 页.
46. 邢福义「汉语语法三百问」, 北京: 商务印书馆, 2002. 264 页.
47. 张旺熹「汉语句法的认知结构研究」, 北京: 北京大学出版社, 2006. 177 页.
48. 黎运汉「汉语修辞学」, 广州: 广东教育出版社, 2010. 545 页.
49. 彭小川, 李守纪, 王红「对外汉语教学 语法释疑 201 例」, 北京: 商务印书馆, 2004. 405 页.
50. 基础汉语语法 Elementary Chinese Grammar. University of Oxford, 2011 年. 125 页.
51. 黄正德, 李艳慧, 李亚非「汉语句法学」, 北京: 世界图书出版公司北京公司, 2013. 371 页.
52. 靳光瑾「现代汉语动词语义计算理论」, 北京: 北京大学出版社, 2001. 244 页.
53. 同义词近义词反义词多音多义字典 / 黄成坤编著. 武汉: 湖北辞书出版社, 2005 年. 102 页.
54. 剑桥汉英双解汉语量词用法词典, 房纪庆韩迈远, 2008. 181 页.
55. 成功之路. 起步篇. 第一册/杨楠等编著, 2008. 138 页.
56. 初级综合. 1 / 荣继华编著. 2 版. 北京: 北京语言大学出版社, 2011. 350 页.
57. 初级口语 (I) / 王淑红, 么书君. 2 版. 北京: 北京语言大学出版社, 2013. 258 页.
58. 初级综合 (II) 徐桂梅编著王瑞翻译 2 版. 北京: 北京语言大学出版社.
59. 新目标汉语又语课本. 1 / 悦主编; 郑家平等编. 北京: 北京语言大学出版社, 2012.5 (2017.11 重印).
60. 新 标汉语 语课本. 2 / 悦主 编; 李燕等编著. 北京: 北京语言大学出版社, 2012.
61. 刘月华, 潘文娉实用现代汉语语法 (增订本). 商务印书馆. 2004 年. 北京. 1005 页.

Навчальне видання

ІЛЬНИЦЬКА Марія Борисівна

ПРАКТИЧНА ГРАМАТИКА (китайська мова)

Навчальний посібник

Науково-методичний центр видавничої діяльності
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Завідувачка НМЦ видавничої діяльності Марія ПРЯДКО
Відповідальна за випуск Антоніна ДАНИЛЕНКО
Над виданням працювали Ольга МАРЮХНЕНКО,
Тетяна НЕСТЕРОВА, Наталія ПОГОРЕЛОВА

Підписано до друку 15.05.2026 р. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 16,80. Наклад ??? пр. Зам. № 6-??.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8052 від 29.01.2024 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі «Інтернет» без письмового дозволу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.